КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

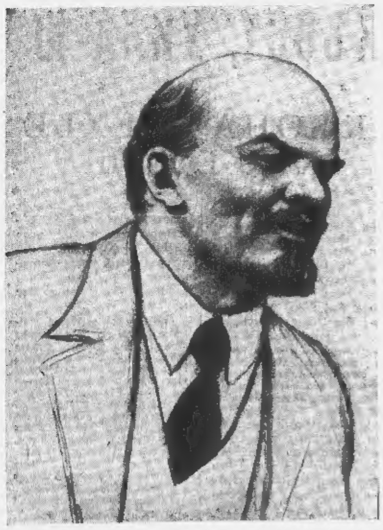

В. И. Ленин
РСФСР искусствай заслуженни деятела П. Васильева сурт.

ЛЕНИНА ЦIЕРАЦА АЙХХА ДУВЗАДЕННА ДА ХIАНЗАРА ДЕРРИГА ИСТОРИ. ЛЕНИН—МАРКСЕИ ЭНГЕЛЬСЕИ РЕВОЛЮЦИОННИ ХЬЕХАМ ТIЕХ ХЬАЬКЪАЛЦА ДIАХО,БИХЬАР. СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТИ ВIАШАГIЪЕЛЛАР. ЭГГАРА СИЙЛАХЬ-ПОККХАГIЧА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕВОЛЮЦЕ БАЬЧЧА А ДУНЕН ТIА ЭГГАРА ХЬАЛХАРА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ПАЧЧАХЬАЛКХЕ ХЬАЛЪЯЬР А. ДУНЕН ДЕГIААХАРА БЕРРИГАЧА ЛЕЛАМА КIОАРГАГIЧА ТАЙПАРА ВОЗДЕЙСТВИ ЯЬИ, ХIАНЗ А Ю ЛЕНИНСКИ ИДЕЯША.

«В. И. Ленин вина дийнахьа денз 100 шу дизара кийчо ира хьакъехьарча» КПСС ЦК социан тIера.

ВЛАДИМИР ИЛЬИЧ ЛЕНИН ВАЬ 100 ШУ ДИЗАРГА

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Еха 26 сентябрь, 1968 шу
№ 116 (4596).
Мах 2 кап.

Советски Союза Коммунистически парти Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхечарча Советан Министрийн Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛУ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

БЕРРИГА советски нах санна, шерра социалистически кха а боаржаль, сийлахь-воккха Ленин вина дийнахьа денз 100 шу дизара сийленца накъабаха кийчуш бу Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой. ХIара хенна толамаш совдоах вар дезача цIей

Тахан ара номер оаха хетаю сийлахь-воккхача баьччан юбилейна. Цу гIо республика къахьегамхоша дуьй дезача ЦIейна шоаш еча кийчонах, социалистически шере пара Iдуьлуча толамаш. Ленина васкетIаш вазаре ...

Хьамсара нохкъостий! Цу тайпара номераш оаха дIахо кхы а арайоахаргья. Тха дехар да шуга, Ленина юбилейна шоаш мишта кийчлу яздар. МалагIа ирглонаш хиннай шун ахкаре? Фуд шун юртанаха баьччан цIераца дувзаденна? Хьанна бIаргадайнав Ильич? Мишта кхоачашду оаш Ленина васкетIаш?

Оаха боахкача безамца кепатоахаргья шун материалаш.

Яндиев ЖАМАЛДИН.

Вежарий санна бах...

Тиьесталагlа шу даьча
Вай лоам чу са тессар,
Баьччан багаро дош даьлча
Мискей догаш лIдааир.
Ленина Хьехамо,
ГIоздаьнкхача адамо,
Лаьттаро бехар эргадьмашлар.

Хозача бIаьсте йоагIа,
Маьлха Iуйре санна,
Лоамарой догаш гIоздаьлар.
Топ ихийтта аьлха санна
Хьалхи дерка лийнна нах,
Октябро машар бена
ХIоаз вежарий санна бах.

Ленингара телеграмма

1920-ча шера апреле «Коммунист» яхача газета тIа (Терски обл. ревкома орган) кепатеха ба укх тайпара бола хоам: «КIай гвардейски бандаш бахьан долаш халча эттача лоамароштa новкъостал дара хьакъехьа вов. Орджоникидзе даьча дехара Совнаркома Председателагара новкъостагара Ленингара укх тайпара чулоацам бола жоп кхаьчад:

«Лоамарошка дIакхайкаде. Совнаркома эггара хьалхарча заседане чаккхдоаккхарга халча эттача лоамароштa ахчаца новкъостал деnа. ХIаьта хIанзарчоа мукъабеннаб тIехьагIа дIахецарглолча ахчан чогах царна 200 миллион ялаьле»

Осиев ХЬАМЗАТ.

ТЕЛЕГРАММА
МОСКВА, КРЕМАЛЬ В. И. ЛЕНИНГА

Владикавказ. 1919 ш. 7 февраль

7-тIа ди да город Владикавказа гонахьен ГIалгIай мехкен тIом латта. Беррига гIалгIай, цхьа саг санна, Советски Iаьдал лораде гIайттай. Цlеча Эскаро, Бурски Молоканский слободашца турпале юхаетт тIагIерта контрреволюцении казакий бандаш.

Гера караййнача гIалгIай халкъа съезде 4 феврале са предложенегIа дIакхайканьй ший мукъагIа бола Горски Советски Республика.

Нохчече цIеэскархоша цхьана город Грознена гонахьа бандаш юхаетташ я. Н. Дьякова комапдагIа бола Сунженски лине тIарa чIоаггIа латт Советски Iаьдала тIехьа. артиллерейца контрреволюционни станицаш вогI а ен. Къьвстаа чIоагIа доаги урoтта ба гIалгIай.

Хьоарча новкъосталга хьежаш да тхо шхейиса контрреволюци Къилбаседа Кавказера цIенъяь дIакхкхара.

[redacted]

(Г. К. Орджоникидзе, «Статьяши къамелаши», т. I, агIув 83).

КПСС ОБКОМА КХОАЛАГIА ПЛЕНУМ

Самарлийнахьа КПСС обкома политически просвещение ЦIагIа хилар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома III-гIа Пленум. «Владимир Ильич Ленин вaьча дийнахьа денз 100 шу дизара еча кийчонца дувзаденна областной партийни организацена хьалхашка латтача декхарех» доклад йир парте обкома хьалхарча секретара нов. С. С. Апряткина.

Хьамсарча баьччан юбилейна шоаш еча кийчонах дийцар преняех къамаьлаш даьча КПСС Заводской райкома хьалхарча секретара В. М. Ляшонок, парте Сунженски райкома хьалхарча секретара В. В. Варанников, Нохч-ГIалгIайчен писателий союза правлене председателa Р. С. Ахматовас, КПСС Ленински райкома хьалхарча секретара В. И. Медведева, парте Ножай-юртовски райкома хьалхарча секретара В. А. Лагутенкова. «Грознинефтестрой» треста СМУ-1 штукатура Т. Н. Красников, ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома секретара С. С. Кириловa, Грозненски горисполкома председателa заместителa П. Н. Мелёхина, Грозненски мехкдаьтта института КПСС истори кафедра заведующе В. И. Фельмана, КПСС Наьсарен райкома секретара А. М. Тутаева, радион телевиденен комитета председателa С. М. Лагутиной, Гудермесски районерча «Гудермесский» яхача совхоза директора И. В. Болошина.

Хийцача дешах шерра сецам тIайийар пленумо.

Пленумо шитта чIоагIйир В. И. Ленин вaьча дийнахьа денз 100 шу дизара кийчо ярец на дездарен хьакъехьа КПСС обкома бюрос оттаь мероприятеш.

КПСС обкома Пленумо ладийгIар «Юртбоадама дахаъ КПСС XXIII-ча съезден парте Центральни комитета Пленумашка решенеш кхоачашъярах» парте обкома 11-ча пленум тIаьхьа сопаш мишта кхьачашбу, аьлла, КПСС обкома секретаро нов. М. И. Абубакарова даьча информаце.

КХАШКА ГУЙРЕ Я

Колхозийн совхозийн кхашкара гидуаргаш чуйина йоалаш латт. 23 сентябрь хьатIакхачалехьа чуйина яьннай 23 эзар гектара тIара гидуаргаш. Из хул ерригача чуэца еарех 85 процент. Чуэцара темпаш соахкарчул лаккагIа я.

Из культура цIенкъа чуйина даьннад Ачхой-Мартанен Шелковскойн районий боахамаш. Юхейнсача гектараш тIара хьувкъам чуэцаш я Грозненски, МалгIабика, Наурски, Шаьла районаш.

Цхьабикъла, хIанз а чуйина ялаяза 4 эзар гектар я, хIаьта уж кхы дIахо хьелийта а мегаргьяц.

Чуйица даьннача лаьттан тIара 21 эзар тонн генараш лаьхаз, юкъера лаьрхIача кIара гектара тIара баьна хьувкъам 9,1 центнер я. Сунженски района боахамашка 14,1 центнер йоакх хIара гектара тIара.

Паччахьалкхенга генараш доккхара план дика тIекхоачашъяй Гудермесски, Урус-Мартана районий боахамаш. Цу эхьан ханна Iалаьмате дукха генараш Iайнад Грозненски, МалгIабика, Сунженски, Шаьла районий хьатташка.

Сихъаь чуэцаш латт кхашкара хьажкIаш. 47,7 эзар гектара тIара е дерригa дIадийнача лаьттаех 57 процент чуйина яьннай республике хьажкIаш. Бокъонца кхьна хьажкIаш клатийна лаьрхIа чуйинай 1441 гектара тIара. Из культура массинахьа а ихьетарра чуэц республика боахамаша.

Цахаддаш машинаш ух шешара эводе.

Гурахьа дуь ялаташ колхозашка совхозашн ерригаш лаьрхIача 33 эзар гектара тIа а цу гIулакха хьакъостадаьча лаьттах 19 процент хилаал лочу тIа дIадийнад.

Гурахьа ялаташ дIадера план 48 процент кхоачашъяьй Надтеречни района боахамашка.

Дукхача боахамашка лаьтта хьаьнлеш йола культураш тIахьинача кхашка дIаюв гурахьа дуьча кхотий культураш, царна удобренеш, дикагIча qортех дола фу тоссаш дIалуш ялаташ.

Боля дика вIаштIехьбаккхаро, инзаци средствашн кхетамца дIанийсъяро, техниках балха овсаргле лакха йолаш пайда шаро мара йиш кулийтаргьяц колхозашкен, совхозашкен юртбоадама шу дикагIча хьашин чакйдакха.

1968 шера 23 сентябре кхачалла юртбоалама культурий мел чуйицай, гурахьа дуь ялатош мел дIадийнад, зиба аьрта мел аьлад хьалхошан йола

СВОДКА

	Генараш	ХьажкIаш	Шакара свекла	ДIадийна гуйран ялташ	Зиба ахар
Ачхой-Мартане	100	73	39	13	37
Ведана	—	—	—	26	14
Грозненски	96	64	10	20	27
Гудермеса	95	72	30	25	34
МалгIабика	95	44	21	25	31
Надтеречни	82	87	—	48	56
Наьсарен	47	30	—	2	27
Наурски	90	77	—	17	45
Ножай-Юрта	66	2	—	3	6
Советски	—	—	—	—	—
Сунженски	82	69	—	5	51
Урус-Мартане	87	49	21	10	28
Шаьла	94	57	17	10	49
Шелковской	100	60	—	36	29
г. Грозный	—	100	—	—	30
Ерригача республика гIолла	65	57	33	19	36

Ленин—из да халкъий ираз

Шоай паргIато, ираз бахьан
Хьалхоюца къувса адам
Де дезачех кхатадеш,
БIаь шерашка лаьтта боаш,
Дена бийса йохаш санна,
Вай мехкаро йохаеш.

Массе мехкий балха адам
Цу биссача низсай тIом тIо
Телам баха Iомадеш,
Лаьттах шийх ма, доккха беркат
Халкъа даьнна Ленин ваьлар,
Бахьдар, хердаро къаьстадеш.

Ваьлар Ленин цу замалахь,
Къахой бIаргех ший из хий,
Михо санна, дехкаьдеш.
Маьлха букьаьр иераз доцаш,
Вай даьй нехаьь нала из шо,
Мэхао санна, бошабеш.

ХIара денна ма гай хайна,
Адамашта ткиъ а хьехам,
Малхагахье хьенна нулг,
Эзар-дезар фуд а хойна,
Мешар кхайкаш дола декрет
Эггара хьалхе йадаь нулг.

Вай Даьхенах дунен Даьхе
Яьр ва Ленин. Цунца нийсса
Лаьттан букъ тIа цхьаьнха вац.

«Ильич» вина, цун дар цIарах
Ухх дунента вовзаш ва из,
Миттa везаш цхьаьнха вац.

Вай кIанташта, мехкараьшта
Сигал бевза тиъешна деннор
Сийлахь-воккха Ленин ва.
Хьадда шай цхьа ха-дe вехан
Цхьан нохкнова кхелла ва из,
БIаь неймаша вахарга.

Шийн а Iаьрка яьна доцаш,
Шийн халхь, шийн нехи боаршта
Ленин даиш везарга,
Эзар шераш аIадаьлча а,
Шоашта укхуь патташ санна,
Нохха «Ильич» яхарга.

КОМСИЙ ХЬУВНЬАМ

ТЕТТАРА ТОЛАМЕ хиннад ер шу «Нопогорский» совхозе комсомолка Энгиноева Залпас куьгалдеча кагирхой бригада. 75 гектар йоача бешара планах 320 тонн комсаш йокха мара да езача хIанзле цар дIаеннай 526 тонн. 16 гектара тIера кхы а чуэцаказ я комсаш. Беррига хьувкъам чубеча тешаме ша план лугсья цар. Баьчча ваь ди деззара вахте латтача кагирхошта юкъе бедталбаьнна денна норкаш шоэза дукхагIа комсаш хьайоаха Баьзаева Тамарен Энгиноев Залуи.

М. СУЛТАНГИРЕЕВ.

ШЕРА ПЛАНАЛ ТIЕХ

ШЕРА ПЛАНАЛ тIех шура йоккаш я хIанз Наурски районь «Красное знамя» яха колхоз. Планах 6200 центнер шура йокха езача хIанзле цар Даьхенга дIакхачийтай 7400 центнер гаргга. Дийнахьа хIара Iаттагара ферме йоаккха шура итт килограммага дIакхоач. Ленински вахте етта ахье баьннача доиркашта юкъе хьалале Махмудова Жансарега я. Цун групперча хIара Iатто 2864 килограмм шура еилай. ХIаьта Гайрбекова Медес — 2683 килограмм яьккхай, Эльмурзаева Мобас — 2540 килограмм шура яьккхай.

С. МАЙСИГОВ.

ЛЕНИНСКИ къахьегама вахте

ДИКА КХАЪ

УКХ ДЕНОШКА дика хоам бера Грозненски вагонни депо коллективага. В. И. Ленин ваь 100 шу вузача денна къахьегама совгIаташц накъадахара, Къилбаседа Кавказа машинновкъа Грозненски отделене предприятешта юкъе латтача социалистически яхье, август бетта итогех хьалхара моттиг яьккхай цар.

Ишта дика къахьег сентябре а Хьалхара моттиг дIахеца дагабаш вагоннекаш. Бутт болабелча денз мехкдаьттапродукташ чуйотта задаиел совгIа 100 цистерна кийчъьай цар, хIаьта вагонашта ремонт ераш графикал ши ди хьалхе а баьнна болх бенц ба. Заданеш тIехьзалчашьеш хьайоагIа чархашта ремонт еча цеха коллективаш а.

Массехк ди хьалха профсоюза райкомо дикагIчарна «Шийн профессех дикагIвола болхло» яха еза цIерш еннай. Царна юкъе ба: маляр Н. Аранский, цистернаш юла А. Дорохов, слесарь Л. Карпович, кхыбараш а.

Г. АНОХОВ.

КОМСОМОЛЬЦИЙ ХЬАЛХЛЕНЦА

В. И. ЛЕНИН ваь бIаь шу дизара сийна керда декхараш тIайийцал КПСС XXIII съезда цIерагIча крекинг-завода комсомольцашен кагирхошен. Шоай болаш хьалдиздар дехаш республика комсомольски организацешка кхайкарал даьд цар.

Шоаш дала кхайкарал тIа В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна «Ленина васкеташта тешаме да» яхача девизах Ленински хьажар дIадахьа республика комсомольски организацеш тIахьех заводчанаша.

Хьажара инициаторашa укх тайпара декхараш тIайийцад:

Завода массайолча йоIеш дIакхитача сагон болх а бе, дешa а дешa Ильича яххача тайпара. В. И. Ленина юбилея хIаране къахьегамч совгIат кийчде;

В. И. Ленин ваь 100 шу дизара кийчо еш Ленински юбилейна доагIача тайпара накъададаран ихе шера плана задащеш хаьна хьалха кхоачашъяран беррига кагирхой юкъеоза. «Професеех дикагIвар» яха цIи яккхара шера ахь йоаржае;

Горьковчаший хьокхамах производствени квалификаци лаккхьара болаш боаржабе, «уллув тIехьавусар хила йиш яц» яхача дозунгах болх бе, В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна дIахьача кагирхой техническа творчествага къажара юкъе дакъа лаца. Хьажар дIахьеча хана [illegible] рационализаторски предложени ала;

В. И. Ленинах дола документални материалашца Iомаяра организаторски массово-политически болх боаржабе, «Комсомола III съезде В. И. Ленина даь къамаьл» яхача темах теоретически конференци кийчъе;

къаьнара большевикаш, тIемайн къахьегамен турпалаш, производства новатораш, партийни, боахамайн, профсоюзни организацей куьгалхой болаш заводе ленински чтенеш е;

советски халкъа революционни, тIема, къахьегама сийнен моттигашка кагирхой походаш е;

город Грозный тоаяра беррига кагирхой юкъе болаш ленински субботникаш е;

В. И. Ленина юбилея сийна дIахо йодача хана а физически культурни спорт дегIайоалаергйолаш заводе юкъера спартакиада е;

шефство еча Урус-Мартана района «Горец» совхоза В. И. Ленин ваь 100 шу дизара кийчо еш, кхашкарча станашкен фермашкен ленински уголокаштен выставкаштен оформлени еш совхоза комсомольцашта новкъостал де;

КПСС XXIII-ча съезда цIерагIча крекинг-завода комсомольски актива собране дош делар партийни организаценен дирекценен тIайийца социалистически декхараш кхоачашдара комсомольцашен кагирхошен беррига низи кхетами тIабехийтаргхилара, В. И. Ленин ваь 100 шу дизара накъадоххаш шоашкара дикза дакъа доаларгIхилара.

А. ПЕНЬКОВ.

«Электроприбор» завода кое массонне гучча хьелзева доалл «Яхье баьннача юкъе шолагIача квартале шийн професеех дикагIвар яха цIи яьккхача производства хьалха летташта сийле хийла», аьнна тIеIкадаь плакат.

Владимир Ильич Ленин ваьча дийнахь денз 100 шу дизара накъеболаш чIоагIа хьинар айденна къахьег завода боахкхолашa. Къаьстта дика болх бу кхоалагIча цеха коллектива. Цу цехерча ях сага хIанзле а 1969 шера чоташ болх бу.

ДикагIчарех дуьцаш заводе эггара хьалха цIи йоаккх шлифовальщика Жуков Владимира. Ерзорзiагiа шу да коммуниста В. Жукова заводе къахьега. Юкъьанца токарь вар из, цул тIехьагIа профильни шлифовка а Iомавелар. Профильни шлифовка еле юкъедахьаро бокха пайда бар [illegible].

ХьалагIа инструмент хьаь йистеяналехье обработка йора, хIаьта хIанз инструмент хьаь йоаллаш мара шлифовка яц цунна. Из баьлан долаш обработка нийсагIа хул.

Завода дика вовзаш ва ГАРО заводе хиннача токарий хьаьнкхе хьалхара моттиг а республика дикагIвола токарь аьнна цIи яьккха а вола коммунист Некрасов Юрий а.

Пхе шера лаьн хьатIадоагIача шера йай бетта кхоачеше лархIаш ва коммунист Письменный Евгений а. 1969 шера чотах болх беш ва ёлхьалагIча разряда токарь Еремеев Александр, токарь-расточник Беленский Анатолий, цеха кхыбола болхлой а.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) А. Беленский, Е. Письменный, В. Жуков, Ю. Некрасов, А. Еремеев.

Д. Василенко сурт.

В. И. Ленина памятник дехча.

В. Денсаев сурт.

В. И. Ленин вовь 100 шу дизарга

„ХЬА ДЕГАЦА, ХЬА ЦIЕРАЦА, НОВКЪОСТ, УЙЛА Ю

В. И. ЛЕНИН БIАРГАВЕЙНАЧАР ДУВЦ

ДИЦЛУРГДОАЦА ВIАШАГIКХЕТАР

1920 шера мой бетта белоподл. [illegible] дукъале девне дьйне комсе-мола [illegible] эрригроссийски [illegible] эш яр. Со а бехам [illegible] сай ханнара бовла [illegible] чагIйча нахацен [illegible] Польски фронта со [illegible] Са декар [illegible] тIа [illegible] тхо.

Москва [illegible] со [illegible] группе [illegible] IоIьжиар. [illegible] Москве [illegible] тхо.

1921 шера февраль бетте дар ю. Сона [illegible] Оренбурги губерниски [illegible] конференци делегатана харжар со. Москве [illegible] конференци.

[illegible] Цуар-хье конференция [illegible] Казански [illegible] Делегатий [illegible] Ленинга [illegible] тхо. ЦIа дагча [illegible] В. И. Ленинга [illegible] дагIайта тхона цу хаттаро.

— [illegible] Казански [illegible] — уж ца [illegible] Уж дала [illegible] В. И. Ленинга [illegible]

Цуд тIехьагIа [illegible] «Ленин [illegible]» [illegible] соцшнор.

Делегатий [illegible] Ленин бIаргаган цо дача [illegible] педуотIон.

Ленин конференцеа [illegible] Кремле [illegible]

Цу хенача [illegible] Воксцам чIоагIа [illegible] В. И. Ленина. [illegible] 1921 шера 24 февраля конферен-

[illegible] Владимир Ильич. Цунга [illegible] Эттара [illegible] Ильич. [illegible] Ура а [illegible] Не тIоарам деттан дукха вовача бьнчего, [illegible] В. И. Ленинга [illegible] делегатана. [illegible] Владимир Ильич [illegible] бертам дина белелар. [illegible] Владимир Ильич [illegible]

Зало гIор-тата [illegible] Ильич.

Владимир Ильича [illegible] тIеьаргIа дог гIоадьмии боцк бо беловар конференцн, [illegible] Президиума делегатана [illegible] записки [illegible]

[illegible] Эттара [illegible] В. И. Ленинга [illegible] ференце [illegible] дийкар.

В. И. Ленин [illegible] цIенкха дицлургдоацI цун сибот, сел чIоагIа [illegible] дог чу дужаш [illegible] дош [illegible]

Моллагiча [illegible] отта [illegible] доладцу [illegible] конференцера.

Цул тIаьнагIа мутIарора партий. [illegible] болала [illegible] 48 шера вай [illegible] советски [illegible] Со [illegible] Владимир Ильича большевикийн [illegible]

А. [illegible]

Дег чу дужаш дар цун дош

Доза а латтаж [illegible] 1920 [illegible] Москве садовы латтар. Свердлови цIерага Коммунистически университет [illegible] Малия Дмитревка № 6 йолча цIенна сихбенна тIаухаш латтар кагирхой. Цу сайрийна хьеклаьмора ухкааз Эррирроссийски кагирхой коммунистически союза хьоьлагIа съезд.

Со а Оренбурген кагирхой организацие [illegible] съезде дакъа лоацаш вар. Залне ЦIаьу-воаллача тIоарска курткаш, армейски шинелаш, тIемашка тишъенна морской бушлаташ, миттта хкьдола барзакъа тIаухаш дукха делегаташ, хьалшийн бар гулбен-на.

ТIаьк вьппа лахах хьалйизача зале ший боль дIабелабир съезд.

Владимир Ильич съезде кургвий яхаш хаттараш деш дукха запискаш ухар президиуме. ШолагIча дийнахьа сайрийнарча заседание хайра тхона Владимир Ильич съезде воагIаргвоага.

Перерыв хьакхайкайр. Ленина шоай кургзоча вIашагIкхетарах лаьца чуйлина кьамаьлаш деш латтар кагирхой.

Сайрийна бархI сахьат доаллаш цIаьхха зале чубаьлар В. И. Ленин. Из бIаргавайнача массехк саго «Ленин!» оалламе а зале чу мел хиннар [illegible]. Шоаш багIачара гIайтта чIоагIа тIоараш а детташ тIамийр В. И. Ленин делегаташа. Массане а тIовбьина: «Ленин! Ленин! Ленин!» йоахар.

Ленина зике хилар [illegible] тхоах хIаравар. Шоашта духьале йоаппига са а ккийна массехк комсомолец президиум отIача сцена тIа ваьлар. ХIанз а дикаква дар Ленина сий деш детташ хинна тIоараш, «Сийле хийла Ленина!» «Ильича Ура!» яхаш дийцIерIарч.

Трибуна тIа ваьлавар Владимир Ильич. Сцена [illegible] презиумагахьа бIа са йир цо зале сатем оттар доаш. Цхьан бе кьхат доаллар кул.

Съезда бIлха кулгалдеш хиннача председателе яа даггара гургал техар гIарадц социр дешш. Делегаташ а хььшийн а цу сакъйте тийра. Цхьабакъда, тховгахьа а хьожа Владимир Ильич [illegible] бешне [illegible] велар. Ленина веламала зале багIарашка дьлар. Цул тIехьагIа Ленин-баьчча шоашла хилрах гIалдбахa зале мел багIарашк а белар. Массе оагIорахьа зале багIарашка а хьежа шортига кулг аIдор Ильича. Сатом эттар зале.

Кьаьмал де дош лу Халкъа Комиссарий Совета председателa Владимир Ильич Ленина, — вьлар съезда председатела. Юха а тIоараш доладир зале багIарашка. ЦIаьхаза а кулг аIдир Ильича — зале массавар тийра.

Дукха дар цунна [illegible] духхьашха кхоам, — вай кертера дехкараш «цхьан дешаца» белгалде йиш йолаш а да, — аьлар цо дIахо, тIаьхха цхьан севунда бист ца хулам а лаьтта, бIаргаш вIашка а ла, фу дош да из хоргдолий шоана яхаш сацна, делегаташта бIарахьежар...

Тхона цхьанкена а дагадацар бирсача тIемай тхьоалагIча шерашка «дешар» яха дош из хургда аьлла.

Лаьха теркан тIаоваш екар Ленина оал. Тхона хьалашка хаттараш уттадора, ЧIаьхха из дош тIелар цу хаттаршта.

Йоккха лер йитар тха дагашка цу сайрийна Ильича [illegible] кьамаьло а.

П. МЕЩЕРЯКОВ, [illegible] III съезда делегат.

В. И. ЛЕНИН ДАГАВЕХА

1924-ча шера В. И. Ленин бIаргаго ираз хиннад гIалгIай писатель I.-Хь. Гойгова. Тахан оаха кенатох «Хержача произведенеш» тIара цо Ленинах язь очерк.

1921 шера ноябрь бетта дар из Баку гулъеннача малхбоален халкъий съезда делегаци Москве хийтар, цига, сийлаьь-боккхача революце тоагIе, дукхача хана деш долаш хьадоагIача лозарех верзаргвоала молхаш ека. ХIиндий, китайцаш, кореецаш, японцаш, персаш, IарбIий, туркий — къулбеьден малхбоален йистошка мел дахача халкъий вакалаш — бар тIа группе. Владимир Ильич Ленина пришоне дагIар тхо. Цига бар из. Чичерин, Карахан, Сталин, Дзержинский, партен центра советски укрепления [illegible] галкой. Малхбоален халкъий съезда делегатий дакъа а доацаш хургйола цу Политбюро заседании хьесла азаш хинна Ленин правлаорга хьежар тхо сатем боацаш.

Массехк минут хьалха гIолла тхо дагIача хьачувьлар [illegible] фийла дегI дола, юкъ-юкъе хIай ча бьнне [illegible] Из вар Владимир Ильич. Калий гIа [illegible] тхона тIа а [illegible] кулг лоацаш моархил а хьетта, шийн председательски моттиг дIаьаьлар ю. Заседани хьа а [illegible] кьамаьл де вьлар цо гулбеннарашка. Дунца отталаь дош дар «Компартен социалистов малхбоалерча [illegible] политикех».

Дукха дийнар. Цхьабакъда, Ленина тIеххьара кьамаьл деш, ший уйле хьайоалйтача, цхьанне а цхьаккха дукха дезаьзар. Тхо ала мел гIайртар, тхона вцта къаьгган хьадаа вIашагIтоха ца мотар вьлар цо. Тхох хIаранена хетадацар Ленин дукхача хана тхоацта юкъе аьвача. Москвера вьар километр гаьнарча йиста Iо а ваь, хьалехкийча санна. IарбIе, японец, монгол, индеец, хIинде, эрмало, китаец, ловзаре шугате — хIаравар раьза хинна, дукхача хана дени шийн халкъа дегалаттар Ленина хоаш хилрах тхьна, цу геннальен сIто хьакь а цо кьамаьс лелош а йолча парте дуйен интернационала доала вIаьвара шоам боахаргвлерах бIубенна дIовавар.

1924 шу.

КЪОНА ТIЕХЬЕ КХЕЕШ

Тхъаь ютт шу совгIа ха а [illegible] чий беранте [illegible] нетт хьеха. Из чIоагIа [illegible] сакьерзаме а болх ба. [illegible] хьаьстта дукха [illegible] боль дIабоьлабеннача [illegible] шерашна, тIакхоачача [illegible] а методически пособи ца [illegible] дола хIама [illegible] хулар. Ший массайоача оагIонна урок вIаштIехьъаьлкка кийчъаро методика хьадагIаувна ваьр.

[illegible] шерашна берата дешар хьехар, хIанзо сайрийна дигарча вайнахах [illegible] хьехархошта эрсий мотт хьехар, хIана аьлча эрсий мотт вIовзо хилар цорна.

Берашта хьехачен кхетам лучен хана къаьстта чIоагIа уйло тIайохийтар аз дешархошта ваделла гIулакхаш IомадаргIа, хIана аьлча коммунистически кхетам баларах цхьа дакъа да зацел дола гIулакхаш. Массе оагIорахьара саг дегIазаро [illegible] доацаш да уж.

Кхуаш боагIача тIехьенна кхетам балара гIулакхa юрта керттерa дакъа школегта кхач. Кагирхошта юкъе бiча беррига кхетама балха юкъмоттиге латт из. Берашта кхетам лун бiча балхал совнагIа, кхы а бериш даьшта-воашта юкъе а кхетама болх бе безаш хул юртарча хьехархочун. ЛоархIаме да берашкедара гIулакха школа а дезаш а цхьан бартаца, хилар. Берашта кхетам балар из доккха, пачхьалкхен лоархIамера гIулакх да. БоккьагIа барашa цунна юкъе дакъа лоацаргдоала гIулакх де деза. Даг-вавас шоашкара гойташ дола дика гIулакхаш, боккагIчар шоашкара дун бола хьехзам IIаоца гIерташ хул бераш.

Чина воспитатель, хьехам лур хилара даим шийна жеэрен алсамъяха еза хьехархочо. Цудухьа оаха, хьехархоша, даим зув методикаш юкъе гучадува [illegible] хIамаш, сайроа [illegible] вIашагIа мел лар, вай школашка, [illegible] мел лар. [illegible] хьехархоаца гIад а [illegible] дагIаьох цо сай [illegible] институташкара, дешара [illegible] хьаIемадьь школашка хоачадь керда мел дар гарга хьаIемаде гIерт.

Эррригсоюзни хьехархой моллагIча съезде гIеттадир школ саготтагIа дола, школаш кердача программе тIа боалаш хилара дувзаденна кхы а боккагIча лоархIама хулаш дола деш. Боарам боашвая чIоагIа [illegible] дешар [illegible] хьехара хьалхара хьехарвай бехктохкца. Айха цхьана гIулакхаш леладанза, [illegible] дезалана, общественносте. [illegible] хьехархоь бер боккьвол саг, ший даьхен [illegible] а хинна бIаргагорал дезагIа дешаш хIама дац хьехархочоа!

Ухх гаргарча шерашка тхона дукхагIа а ша юртарча [illegible] цирна материально-технически хьалаш хилийтара, учебникашкоа боазув деча хIаманцех уж Iалаьтара, технически средствашка кийчъара. Институташ дукхагIа терко е еза юртарча школашта моттигера кадраш кийчъара.

Юрташка ахийта беза хьаьстта дика кхетам болаш а шоай предмет дика довзаш а, шоай гIулакх дукхадезаш бола специалисташ. Юрташка миттта хьешабе беза наьей, сурташ декхара, музыка, физкультура специалисташ а. Цу доллача хIамашта довкъостал дергда лаьттан тIа эттара нийсагIа бола коммунистически общество хьшаре хьалъераш хьаккхебарен цар образованн [illegible] гIулакха.

А. СТОЛКОВА, [illegible] школа хьехархо, Социалистически Къахьегама Турпал.

Продуктие дукхагIа а дикагIа а арахоара кхе бола къахьегам бе укх денашка швейно-производственни объединение № 1 йолча филиала болхлой. Ленински [illegible] шерта тхолаш [illegible] фу дукхача [illegible] болча нана.

Швейно-производственни объединение тхалха латтачарах а № 1 болей № 13 болен участкаш. Цига хьнаре къахьег боккха гонвол йолча Шатунова Дарье Петровна, Султыгова Радиншана, Албогачева Фатимата, Исмаилова Кокихас, Адуева Саодата, Асрыпаш Вимас. Шоайла [illegible] кхоастал дош, цхьа дезал санна борт болаш къахьег вревца, гIалгIайца, эрилоша, [illegible] хьежах болчарг а.

Фотокорреспондента В. Даснаш дьахочача сурта тIа [illegible] гу (аордехьара [illegible]) [illegible] салоIача хана хIамаш техар Д. Шатунова болча болха латта Р. Султыгова, Ф. Албогачева, К. Исмаилова, С. Адуева, В. Асрыпова.

ЛЕНИН МОСКВЕ

МОСКВА. (ТАСС). КПСС МГК-ан МК-ан парте исторе Институте — КПСС ЦК-арча марксизма-ленинизма Института филиале чIоагIа сакъердаме Москва карта да. Цу тIа — городе эрригаш а хIана яц къиза йолча райошкашка гIолла уттадаь Iаlьвате дукха ших са боле секьалташ: «Кремль, ЦIена майдан», «Национальн» яхача гостиница, Дохкхача театра, Союзий ЦIен, кхыча столицерча общественни чуIечен зданий бегалдоаш. Уж я хIара советски сага дагакь хукхеваш йола лениниски моттигаш.

Ленин ца кулаш моттиг нагахье ю! Укх тIеххьарча каналцa Москве а сталинни областе а йоазаш яр бьвчча ваьха. но боль бов, къамаьл дь 150 гарга пачхьалкхани общественни здание, предприятеш, квартираш.

В. И. Ленина сочинеиi 55 томах латта бизза гулаш хопатеш арабаьккачуз тIехьагIа а института Iалмах болхлоша дIахо тIагIертта лохаш бола бар бахьан долаш а гулдаьлла Владимир Ильича столицерча ваьхарах гIулакхашца дувзаденна дола шера адресаш факташ. Цу хьакъехь дувцаргда бьчча ваьча дийнахьа деш 100 шу дузаш института арахеца кийчдеш долча книжка тIа. «Ленин Москвеи Подмосковьеи» яхаш хургда из.

Документаш хIоаргта Iомадаро института болхлоша дош хилийтар «КПСС Московски организацие исторе очеркаш» яха капитальни бола хопатеш арабаккха. Баьчча вов 100 шу дузаш арадаккха кийчдеш да «Ленин Московски партийни организации» яха книжка.

Столицан областен къахьегхоша ленински идеаш кхоачаш мушта яьй а мушта ю а дувцаш хургда «Баьчча васкетех» яха книжка. Цул автораш — партийни, советски, бокхама болхлой, писателаш, производстве новатораш.

Укх шерре а арадерга «Тха Ильич» яха сборник. Цунна юкъа гIоргда Москверчен Подмосковьерчен Ленинца хиннача а цо къамаьл деш лаьдийгIача а къахьегамхошта дагадоагIараш.

ДОХАРГДОАЦА ХАЛКЪИЙ ВОШАЛ

Сийлаха-боккхача ленински [illegible] тIехьаленга юкъе йоккха моттиг [illegible] къамий дешах йола Коммунистически [illegible] программе оттаяро. Цу ших болча [illegible] а доленаш, вай парте вIаштIехьаваьйнад вошаргаш долча СССР халкъий доттагIал чIоагIдела, социалистически советски республикай экономикен культурен тоалуча, [illegible] хулча, пролетарски интернационализма идеяш котьалга.

Нохч-ГIалгIайченна, [illegible] хиннача пачхаьа Россе кхача къамий йистошта а санна. Октябрьа тIехьагIа ше дегIаухаш бIаргдайнад ленински къамий политика дикача оагIорахьара хийцам еш хилар, цо боккъоца баккъаьа цIакхха а хкоачалургбоацf сийлаха-боккха ваьара из болаш из хилар.

В. И. Ленина парте уйла къаьсста тIайохийтар хинкай кьалхагIа тоIадаь даьхача къамийна гIулакхаш цийса леладара. Ленински указаноаш кхоачаш а еш, халкъий къаьстта [illegible] тайшара хьашташ [illegible] парте, СССР берригача [illegible] уж цхьана [illegible] а деш. В. И. Ленина [illegible], Советски Республикай Совю чIоагIа хургда, [illegible] республикаш шоай мукъаьIа [illegible] совгIа, юридически фактически [illegible] [illegible] йолаш а хуле [illegible]

Из декхар кхоачалде лаьрдIа, [illegible] парте программа тIа оттаьадар [illegible] дегIаккхулара [illegible] ность илагIа дегIаккхулара [illegible] къамах йолча болхлой классаш [illegible] кадраш хьалхехра а, къамий шоай меттала болх беш хургйола Iадала органаш боахама доал деттеш вIаштIехьалкхара новкъостал делга, пресса, школаш, театраш, клубаш гIулакх дегIаккхулара новкъостал делга.

Коммунизм цкьаьча юкьагIа дIахо дегIаух советски демократия, шерлу автономи республикай моттигерча Советий бокъонаш. Вовй республикахта хьежача цIара бIаргагу найна, Лакхехьарча Совета, цун Президиума, Министрий Совета, моттигерча Советий лоархIам лакхбар, цар гIулакхаш айдар эттара хьалха сессеш заседанеш хай-ханнахьа ярах. уж органаш хьожаш дола дешаш алсамдахарах, Лакхехьарча Советон моттигерча Советийн массазарча комиссей лоатташ лоархIамш лакхбарах латташ хилар.

Укх тIеххьарча шерашца боахам культуре дегIаккхулара дакъе автономи республикай бокъонаш шеръеш бола массехк соцам тIайийцаб партен Советски пачхаьалкхенон. ЛаьрдIа вартвоалаш дукха да автономи республикашна къестадеш дола дешаш. Царех цхьадарий вIерай боахаргъа вай. Автономи республикаштен моттигерча доалагIа йолча промышленни предприятиех йоккхий бокъонаш енай къахьегамен аланец, чуIе цIенош, коммунальни культурно-бытовой гIирсаш хьалдара, халкъа унахцIено лоралрен, просвещенен объекташ хьалъяра дакъе. Автономи республикаш дIахо йодача хана товкайде боккхача лоархIаме да 1962 шера тIайийне боккхача лоархIаме да 1962 шера тIайийна, бюджетни бокъонах дола закон. Цу законагIа [illegible] цIех йола доходаш Министрий Советон моттигерча Советий исполкомийн мукъагIа яс. Цо йиш хулийт тоъал дукха ахча кхьытIа а боахам шерборга, гIирсаш дукхагIа хьалдарга, социально-культурни учреждени кийчъярга дIалахийта.

Ленински къамий политикагара хьадоагIаш йолча автономи республикай бокъонаш шеръяра йиш хулийт пачхаьалкхен юкъара хьаштаж дикагIча тайнара теркаллен уж автономи республикаш экономически культурни дегIаахарш гоараш кхоачалдарча цхьала тардел.

Интернационализма принципаш халкъий къамаш хьаштаща цийса цхьана тарьелга дIахо йодача хана а партен Советски пачхьалкхенн керттерча декхарех цаI долаш дус. Из къаьстта чIоагIа белгалдаьккхар КПСС XXIII-ча съездо.

Экономически дакъе цун маIан да советски республикай бохам массе оагIорахьара дегIаьхулар, пачхаьалкхен юкъара хьашташ хIара республика хьаштаща цхьана тардар, советски республикашн экономически дегIаахара боарамаш бокъонца цхьатарра шийдергдела [illegible] лелабар.

КПСС XX-гIа съезд хинначул тIехьагIарa ха белгалйоал Нохч-ГIалгIай АССР экономика чIоагIа дегIаярца. Нохч-ГIалгIайчен ворхI шера цхьано Iалашдир эрригача Союзначуца нийсача республика промышленность дегIаадара темпаш кхы а дукхагIа лаахъелга, эттара хьалхарча аргIанa махкдаьтта доаха, махкдаьтта чаккдоаха, махкдаьтта химически, энергетически, машинашъе промышленность дегIайоалаелга бола махкдаьтта доахача, махкдаьтта чаккдоахача, машинашъеча, хьун промышленность. ЦIагIа эша гIулакхаш деча, бувзама предприятешкара а хIаьта миттта гIишлошъеча организацешкара а мутIарерча болхлойн инженерно-технически болхлойн 1959 шера дена 1965 шерага кхачалца 3-зза хIана хинабац аьнна дукхагIа а хинна, 30 эзар гаргатча сагага дIакхаьчаб. Цу юкъа болхлойн гIулакхера нахи беррига а лаьрхIача 32,1 процент дукхагIа хиннаб.

Семилетка шерашка керда индустриальни центраш дьадьй республика юрта районашка — городашка Назранен Аргунен, Карабулака поселке. Дикка айенний городий МалгIабикен Гудермеси промышленность. ДIахо дегIаухаш хьакьй Нохч-ГIалгIайчен керттера индустриальни центр — Грозный.

Бокъонца индустриальни маIан долаш я ший республика экономика; эрригача продукцех [illegible] процент промышленность лу. Промышленностега дилача Къилбаседа Кавказе эттара чIоагIагIа дегIаьххача районех цаI, махкдьаттан махкдаьтта химически промышленность керттера район а дикна дIаэттай Нохч-ГIалгIай АССР, Къилбаседа-Кавказски экономически районера республика промышленностa удельни дезал 8 процент да. Из доккхагIа да, нагахьа сапил балача ваьха дукхала кийслча. Къилбаседа-Кавказски экономически района чуйоагIача Дагестански АССР, Ставропольски Краснодарски крайи дальял.

Индустри дегIаадарца цхьайн ей республикера дукхача къамех латта болхлой класс. Тоъал дукха хьаьхкийнай нохчийн гIалгIайн къамех йолча болхлой класса кадраш. Нохчийн гIалгIаехи

Республике совхозаш кхарцен районашка промышленность дегIаарцен дувзаденна хушадекнад юрташка баха нах общественни группашта бекъабалар: юрташка бахача нахах 71 процент болхлойн гIулакхера нахи ба, 28 процент — колхозхой.

Халкъа бохам дегIайоалабеча республика къахьегамхошта карагIдаьнка гIулакхаш белгалдаькад 1965 шера Нохч-ГIалгIай АССР Ленина орден яларца, дикагIчарех дикагIбарашта Социалистически Къахьегама Турпал яха сийлахь цIи ялрца, производстве хьалха латтача [illegible] орденаш [illegible] ялрца.

Дукха къамаш дахача Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша областной партийни организаце кулгалца тIагIертта къонсам лоаттабу экономика дегIайоалара КПСС XXIII-ча съездо оттаь боккха программа кхоачашъяр духьа. Кердача пятилетке арахеца промышленноста [illegible] продукци 57 процент дукхагIа хургъа, артбоахама продукци — 34 процент. Халкъа боахамга дIадохийтаргда 900 млн. совгIа сом [illegible] ахча.

Ленински къамий политика, социалистически интернационализма идеяш [illegible] чакхбоккхаш хилар шаьрен дог теманиш хьагу республика политически, боахама, культурни вахара эрригача участкашкара вай кадраш дукхача къамех латташ хиларах.

Нохчийн гIалгIайн къамех йола кадраш сихха кийчъяра декхар кхоачашду конкурс йоацаш хIара шера мелла вузашка 100 гаргга вIаккха саги йоIи дена ухийташ хилара, Нохч-ГIалгIай педагогически институте къамаш отделеши хьахилара, Iилман кадраш кийчъе аспирантуре ахийтара ниъкъана. Къамаш кадраш кийчъяра де дезар а деш, республика партийни советски органашта кхьча къамех бола викалаш а теркалбу. Дамза дарг мел доацар ду миттта республике уха-

ча, хIара шера дукхагIа оцаш кулча лакха квалификаци йолаш болча специалисташта болх бе лерттIа хьалаш кийчдара а.

Боахаш культурен дегIаккхулара дакъе коммунистически парте ленински, къамий политика принципаш чакхъяхаро дIахо прогрессиве хувцамаш даьд нохчийн гIалгIайн халкъий вахаре. Тоъал доккхий хIамаш карагIдаьннад халкъа образовани, Нохч-ГIалгIай литература, музыкальни лаккарен говзал дегIаккхуаьлара дакъе. Къахьегамхошта эстетически хьайнаш кхетам балара гIулакха дика лелабеннаб Нохч-ГIалгIай драматически театра лоархIам. Шерра дегIаенай художественни самодеятельность. Дукха а дукхагIа хиннай культурно-просветительни учреждени. Республике хьахиннай вайнахьа интеллигенце йоккха отряд.

Коммунизм хьалъеча хьаманца нохчийн гIалгIайн халкъий къамаш автономи дегIаахаро бизача низаца бакъъю «политически формаш бе хилар, пачхаьалкхенна никъера дIадоала мукъа хилар, пачхаьалкхе хьалъера опыт — массе [illegible] пачхаьалкхе [illegible] дIахIаллаша йолча хана из дехал хIама хургда — [illegible] культурни вахара [illegible] къамаш шоай мукъагIа гаргадакхарах вIашагIкъарош бола тешам» (Соч. бизза гулаш, т. 30, оагI. 37) яьхача В. И. Ленина указанеш.

Нохч-ГIалгIай чу къамий-пачхьалкхе хьалъяра опыте дог тешаду, къамаш автономе, куц бокъонаш шеръяро халкъа бохаш, интернационни гIирсаш культурен сиххача темпаех дегIаухаьга Iалашдеш; шерача вахах юкъадиса хуланера хIамаш халкъа вахара юкъера дIадахара новкъостал деш хилара. Цо тодаме кхоачашду нохчийн гIалгIайн къамаш тIехьадоен хилар вIоквьь дIадаккхара декхар.

Советски къамаш автономе, къамий шоай тайнара декхараш кхоачаш а деш, цу цхьан хана автономена юкъедаагIача дерригача къамий хьашташ а Iалашду, къамаш гаргадахара новкъостал ду, царна юкъерча бувзамаш вIашки цхьана лелаеча гIулакхийн тайп-тайпара формаш ебаш, халкъий доттагIал чIоагIду.

Уж дерригаш а ленински къамий политике лерраIеш тешамеш чакхъяхарах хьахинна хIамаш да.

С. ДИЧГУРЫЛАЕВ, [illegible] Iилмай [illegible]

„ОАХА, САДОАХ, КЪОВСАМ ЛОАТТАБУ, ДАХ!“

В. Маяковский

В. И. Ленин вошь 100 шу дизарга

БАЬЧЧА, ХЬЕХАРХО, ДОТТАГІА

Дlаух иттаи шераш, хуьлуш бо-бо событеш, ерцуш вай планета сийнаш. Цхьабакъа, Ленина міи массаза а дезаше хьтапн таргь ерригача планетерча вахь. Нохч-Гlалгlайчоь къахьегамхошта.

Къахьегамхоша, цул ціи шо чу а лаеттош, кlайгвардейски бандаш хьтай граждански тlеме норшика, хьаьлвай социализм, хlара коммунизм хьалъю.

Нохч-Гlалгlайчоьнра гlаьнна лаиге В. И. Ленин массаза а ерригта событеш боьлаш, юхьарчьлдоьйлаш эо хуьгал леш хиллал. Шеаш дезаше шоай бавхе оаш яз хиларах Нохч-Гlалгlайчоь халкъашта а шитта дог тlаьра дукхавийзаш шоай веза баьчча. Цар цуш шlерагlа нохрашла телеграммаш, сецгlатам кхаьхьйтад.

1917 ШЕРА 14(27) ДЕКАБРЕ В. И. Ленина кулг йэду декоркратически керяа полномочни областной Совет вlашагlоьллачу йоьлча хана Терски областе чрезвычайни комиссарлла хьожавеш йоьлча Яндаров Махьмада мандата. Комиссара кертера декхарош дар: «...Терски область Харачулоев бандех lоцценьелген шоай къвнаш вахар вlаштlехьдакххера хила йовгlаш бола йокъонаш эрсий вкархошта, нохчашта, кlирашта, гlалгlашта, черсашта гlумкашта, негlешта, кхычарна дlаьlоагlъелгеньь.

15 АПРЕЛЕ В. И. Ленина председателал ду мехкдаьтта промышленноста национализаци ярах долаш дош дуьццаш хиннача Халкъа Комиссарий Совета заседане.

23 МАРТА Терски областа СНК председатела С. Г. Буачидзе духьа боллча провода чу гlолла беседа вай В. И. Ленинца Моздокски Пятигорски съездех, цар решенеех Терски республикерча политически экономически ьаллах лаьца. В. И. Ленина хетташ хиннад грозненски пролетарията хьал миштад, лаьтта доацаш болча лоамарошта лаьтта далара гlулакх миштад латт, республика гlерзашцарча низий хьал миштад, лоамарошцареи казакашцареи грозненски болхлой гlулакхаш миштад, яхаш.

30 АВГУСТА Г. К. Орджоникидзе В. И. Ленинга ше йохьийтача телеграмма тlа, контрреволюциони бандаш Бурона чухьелхараш хоам бег, яздаьд: «...Контрреволюцена духьале Советски lаьдала гlалоаккхаш, цхьа сат санна, гlаттай ерригга Гlалгlашкахьен Нохчечен».

27 АВГУСТА «гор. Грозненга тlема новкъостал дарах» доала дош дуьццача СНК заседане председателал дош хул В. И. Ленин. Из дийна дешначул тlехьагlа решени тlазп: Грозный контрреволюцени бандех йорайрах еррига мехкдаьтта промыслаш йоха ца яйташ кlаллархьхаран долле хlама делга Къулбехьен фронта РВС-совета тlадилла.

15 СЕНТЯБРЕ гlалгlай халкъа съезда телеграмма яхьийтай В. И Ленинга. Цу тlа йоахар: «Гlалгlай халкъа съездо... дlакхайкаду, гlалгlай халкъа лаьтте парiатон енна Советски lаьдал гlалгlай халкъо хоадам боллаш хьалхлоацаш хилар...».

12 ОКТЯБРЕ Г. К. Орджоникидзе В. И. Ленинга ше яхьийтача телеграмма тlа, Сунженски линеш тlа Шеча Эскаро толаме тlом бахиларах хоам я бег, яздаьд: «Вай казакаша-шеэскархоша гlалгlаша новкъостал а деш тlемаца хьалийнай Слепцовски, Михайловски, Серноводски станицаш, бомбаш чуетташ латт Самашкински станица».

1 ДЕКАБРЕ С. М. Кирова В. И. Ленинга ше яхьийтача телеграмма тlа яздаьд: «XI эскара хьалхара доакъош Терски областа рубеже латт, кхета цар шоай низ бола лежарий кулг кхоададергда революциони вла баьнна ваттача Къулбаседа Кавказа».

1920 ШЕРА 25 МАРТА Г. К. Орджоникидзес ше В. И. Ленинга яхьийтача телеграмма тlа яздаьд: «Селхан вай бlуйнаша хьалаьцай г. Грозный. Мехкдаьтта промыслаш бlарча я. Махарро тlехьеllа».

МАЕ И. В. Коснор, А. А. Медведев, Е. Е. Чернов юкъе а болаш болча Централни мехкдаьтта управлене кулгалдеча болхлой группа тlайкар мехкдаьтта мел доаккха, мел дlакхухьйта, балха тlа хьлонаш йий, ломмарош грозненски болхлошта новкъостал миштта ду хетташ хиннача В. И. Ленина.

11 ИЮНЬ болхлой, ахархой, шеэскархой депутатий Грозненски Совета эггара хьалхарча торжественни заседане шиш сийлахьча Совета президиума чlеркаllа вер-жар В. И. Ленин.

1 ОКТЯБРЕ В. И. Ленина председателал ду Грознерча мехкдаьтта хьесарах доле дош дувцаш хиннача СНК заседане.

14 ОКТЯБРЕ В. И. Ленина дакъа лоаш Нохч-Гlалгlай чура делегаташ — Дяу Акаев А.-Т. Гойгов юкъе а болаш Малхбален халкъий 1-ча съезда 27 делегат тlаволча РКП(б) ЦК Политбюро заседане.

1921 ШЕРА ИЮНЕ В. И. Ленина председателал ду Грозненски мехкдаьтта промышленностагарча халача хьалах дола дош дуьццаш йоьлча Къахьегамен Обороней Совета заседане. Дош дийца дешначул тlехьагlа Къахьегамен Обороней Совето сонам бу доазол дехьара оборудовани, предовольстви, сагатагlа эша товараш эхара Централни мехкдаьтта управленена 5 млрд. сом хьожийде.

1922 ШЕРА 12 ЯНВАРЕ Нохчийн Советий II съезда делегаташа нохршала телеграмма йохьийт В. И. Ленинга. Цу тlа цар яздаьд: «горец Грозне хьалийллача Нохчийн Советий съезда сийна баьб новкъостий Ленин, Кавкази съезда сийлакха председателалла харжа. Къоначча долла бизза болча сийлахь-йоккхача рэволюцене баьччашка гlолла съездо нохршал лу Коммунистически интернационалага, Советий сийлахь-доккхача lаьдалга, пролетариата диктатура кхэ болча чlоагlалонга — Шеча Эскарга...»

1923 ШЕРА 22 АПРЕЛЕ 82 стрелкови полка бlухошен командирашен тlайкар «Тхо теш ноа Ленин кагтта юха а унахцlенна хьавар долаши хургхиларах, иза а тхоьшта шулгалдеш хургхиларах...» яхаш йола резолюци.

14 МАЕ Старя промыслий В. И. Ленина цlерагlча 11 группа болхлошен гlулакхерча нахен сонам бяр: «Ноа. Ленин тха сийлахьа буровой мастер ва, охха доккхал ду дунен буржуазена хьалхашка, дlакхайкаду цунга, Антантас тхона кхухьийтача нохашта мехкдаьтта фронте тlеrlертта къахьегарца жоп луш хилар а ьахан сибатеьха лестача буржуазена тхоай lаьржача цlий пунташца еттаргхилар а. Санаторе дарба дийта вахо мах боацаш путевка лейла ноа. Ленина».

Материал кийчъяьр **В. САЙКО.**

ЛЕНИНА ЯЬХХАЧА ТАЙПАРА ДАХА, КЪАХЬЕГА

Сийлаьх - воккха баьчча В. И. Ленин вош бlаь шу дизар лениски комсомола 50 шу дизара хана дестlаш де.

Цудуьгь республика комсомольски организацей болх В. И. Ленин вош 100 шу дизарен ленински комсомол хьакина 50 шу дизаран кийча ира тlеболозабе бо.

Комсомольски организацешна юкъ лакцаб «ВЛКСМ-а 50 шу дизара цlерагlа яхь цlи елздоре тlаьхь. Из яхь дlайелаьхь Грозненски нефтемаслозавода, Гудермесски района «Октябре 40 шу» яхача колхозе, Ачхой - Мартана районе № 2 йолча шурий-товарни ферма комсомольцаша, кхычар.

КПСС XXIII съезда цlерагlча Грозненски крекинг - завода, «Красный молот» завода къоначча болхлоша юбилейни шера производства эффективность лакхъяре, рационализаци изобретательстви ира чlагьяре позад кхайнияьй.

Юбилейни тlаккхачи «Красный молот» яхача. Грозненски нефтемаслозаводий, Гудермесски района «Октябре 40 шу» яхача колхоза комсомольцашен кагиркхоьш юбилей тlакхача дина 50 дл ударни комсомольски зиляйта ьнна дlакхайкадаьд.

Грозненски машиностроителей заводан бригадир Буравченко Анатоле дlийолайна «Ленински къахьегама вахта» ударниш эза социалистически яхь. Ше дlадоладаь гlулакх чlоагrla хьалхецар республика къонача кагирхоша.

Комсомольски организацешна дlадахача юбилейни шера баьчча тайпана темпаш лох ца йолийтац, политически хьтам дакl ца болийтас болх бу кlанз я. Ер шу дlадоладуча хана ВЛКСМ областной комитето сецам бир Ленински комсомола 50 шун В. И. Ленин вош 100 шун дизара лаза мадоегlара чакхьдахара комсомолцийн кагирхойн къахьегама гlулакхий эстафета республикица чакхьъхила яйна.

Производственни, общественни балха юкъе хьнаре дахь дешар, къахьегамца творчески хьтама гlулакх хилар, ерригача коллектива гlулакхаш баьхьи бехктокхами хилар, хадданза дешар, шиш политически хьтара образовательни боарам, шиш професси лакхъяра — уж да вай республика кагирхоша хоачащу декхараш.

«Ленина хьехаре дешар, болх бар, вахар» — ура жожахош вай республика бераргача кагирхой дизза а хиниа дlаеттад.

Ильича васкеташ кхочаш а деш, республика комсомольски организацеша хьнаре лакхбу кагирхой политически шиарча образованни боарам.

Дихьагlа шу да республика комсомольски организацешна кагирхоша хьдачча системагlа деша. Хьа - а, оь, вlашагlоьллай 980 кружок, семинар, политически клуб. 1 октябре болх бе юлалургья уж. Цига шоай политически боарам лакхбеш 30 эзар совгlа сагат куйга.

Дешара хьалхарча дийнахь ерригача кружокашца, семинарашка, политически клубашка дешаш бераша «РКСМ III-ча съезде В. И. Ленина дош къамаьл — кагирхоьшта коммунистически хьтам балара комсомоло программа» яха теме lомаерг. 2-ча октябре 50 шу доал Ленина комсомола III-ча съезде къамаьл даь. Цу дийнах ерригача комсомольски организацешка унх теманех йоле собранеш хургья: «Мыцто кхевешду оаза В. И. Ленина васкетаца», «Тхо Ленина гlулакха тешаме дахьа», хlаьта шитте Ленина хетаь тематически сейранеш, «Ленини кагирхойн ше конференцеш, и. кх. хургда.

Уггаре дашера шера хьаьтте чаерам тlеболийтадабе ленински теоретически тlаьзале lомаера, кружокашца, семинарашка ленински урокаш lомаерг, Ленина йоазош тlа бола бере, lоналдечоьх балла тlа, вахаре лайдаш идара.

Гудермесски, Ленински, Грозненски районий комсомольски организацешна хьалхиннай ленински идей, Ленинаш тlаьзале lамаьлара пропаганда дина формаш. Укказа хеддаьза Ленинна вахаран це баьчча белаза йола бесадаш, лекцеш, докладаш, тематически сейранаш, Ленина произведени йола конференцеш, Ленина хетаде кинофильмаш хьувех, кагирхоьшта йола юбилейни выставкаш, Ленински чтенеш, ш, къамаьл деш журналаш уттаду, парте, комсомола, къахьегама ветеранешца вlашагlбеттагу.

Кагирхойн мехкарийн даьй новкъа болх, пераш халкъан сийдоле традицеш lома я ош, дlаяа дагlа я йоалаош.

Парте, комсомоле ветеранашца, граждански Сийлаь - боккхачи тlемашта юкъе дагь вlашагlеттабала вlашагlбеттабалар, тематически сейренаш, юкъ нохчалех барий сайреннаш, говраьшта тlехайна — спортивни переходаш, музеяш, революционни сийлен уголокаш хьабир — из деррига а комсомольски гlулакх а хиниа дlаеттад.

Ленински комсомола 50 шун В. И. Ленин вош 100 шун дизара хеташ дукха ха йоацаш хиннача лор йоахарий республикански слета комсомольцашка дийцар ерригсонан лерходе юкъе дагьа лоацаш шоаш доцча дожхоча гlулакхаш.

Сийлен моттигашка еш йоле новходаш кагирхой деная долча гlулакхаца еlашагlиматар да. Из чlоагlа кагийча нахаш мехкарашта дега чу доес. Даьла дукхаезара уйла гlоттаю, даьша даь турпале гlуланх тахкайна балха тlаь, дешача, общественни вахара юкъе дагье лоацаш бола бозам хьабу.

Сийлен моттигашка вай кагирхошн мехкарашн ош йола походаш дlахо а еш я. Предприятешна, уж рехденашка, школашка хьаш сейлен мерда музеяш, уголокаш. Владимир Ильич Ленин вош 100 шу дизаро сийна 1970 шера хургйолча советски халкъа революционни, тlаме, къахьегама сийлен моттигашка походаш хьача котбаьчнарий V-ча Ерригасоюзни слета юкъе дагьа лаца бакъо яхиза гlерташ аь лоаттаю лахараца.

Республика хlара комсомольски организаца, хlара комсомольца юбилейни шера шиш балха хьалхле лоаргьа Ленина кагирхоцица доаьй унх васкетацце: — Болхлоцоа агаркхошим цхьана къахьегаш мера хила йиш яц бокъонца вола коммунист!

Хьтам а ло, политически чlоагlа а е хьатlакхуэш йола къона тlаьхье!

Даьха эза, цун традицеш лоров, социалистически Даьна дерео сийна яная!

Адамаша lоаль ерригa эхарш кахазаш.

Комсомола областной комитета дозача дош сийна кагирхоьшта дукхача хана дагалаттаргдола гlулакхаш доаргда. Уж да: сийлен моттигашка походаш яьрий республикански слет. В. И. Ленинах йолча кинофильмай фестиваль, самодеятельни искусства фестиваль, сийлен моттигашка говраш тlа хайша поход яр, В. И. Ленин вош 100 шу дизара хетаье тематически выставкаш, ленински чтенеш уроаш яр, хьадела тайп-тайпара гlулакхаш.

Ф. МАЛИЕВ.

ВЛКСМ Нохч - Гlалгlай обкома секретарь.

КОММУНИСТИЧЕСКИ ХЬИСАПЕ

1962 шера 24 мае Коммунистически къахьегама ударникай шоллагlча республиканскии съезде тха заводо «Коммунистически къахьегама предприяти» яха эза цlи елар. Из болхлой дегаш гlоадоахаш хlама дар, массане а хlетадора цу эзача цlеро коллектива бехктокхама дехараш тlадехкалга.

Вовхlагlа шу да завода коллективе из эза цlи лелаю. Коммунистически оамалаши, гlулакхаши, коммунистически хьисапе болх беш баьхьеш тар, коммунизма гlулакха мутlахь хилар, дог тийшаш бlубенним хилар, коллективана уйла чуйлоесар хьахиннад эггара хьалха практически гlулакхашка, керда общественни отношенеш вlаштlехьйоалача хана. Пудухьа тха партийни, комсомольски, профсоюзни организацей теркама юкъмоттиге латтар къахьегамца коммунистически уйла йолаш къахьегамхой хьаьлхебалга за. Хlана ьыча къахьегамой коммунистически дог тийша хиларох мара вигаш коммунизм йизза хотьхьарга. Советски сага оамал, вахара эггара хиланзадаргloацар, ешар а хиина дlаеттаб къахьегам. Керда общественни хьаьлча къахьегамхочун башха-дика оамалаш хьахьеккай коммунизм хьаьлчечун морални кодекса тlа. Завода хlера болхлочун принцип а хинна дlаетташ латт из кодекс. Коммунистически къахьегама хьалхара ударникаш ба завода сий дола къахьегамхой ия. Гусев, Богатырев, Пригунов, Богашев, нежарий Панченко, Глухов, кхыбараш.

Толамашца чакхдаьккхар оаха пятилетка хьалхара ши шу. Цу хана деза тха коллективо Ерригсоюзни хьье массехказа хьалхара моттиг яьккхай, ишта укх шера а цхьоалагlча квартала итогех тхона хьалхара моттиги ахчан премии хьожайяб. Белгалле деза ерригача участкай, цехий коллективаша хьинаре къахьегалга, массане а дакъа лоацаш уж толамаш доахаш. Бакъда, 1967 шера № 2 йолча цехо цкъа за ьаьккхар паччахьалкхен планаш кхоачаш ца еш. Цу хана хиннача собране болхлоша белгаллир Коммунистически къахьегама предприяте цу тайпара хlама хила йиш йоацалга. Оттайра чакхъяха езаш йола мероприятеш. Дукха за ялаехьа шехера хьалаш тоале вlаштlехьдаьнар, хlаьта шун коллектива гlо деш ерригга а завод хиннаш.

Дукха гlулакхаш цу завода социалистически яхь шерагlа йоаржаяра, къахьегамхой коммунистически хьтам лакхбара. Завода 340 болхло коммунистически къахьегама ударниш яха эза цlи лелаош ва. Боккха теркам тlабахийтаб къахьегамхоша коллекции хlаравар дешаш хиннтара. 1967 шера институташ, техникумаш 11 саго йистахьхар. Укх шера а институташка 20 саг, техникумашка 13 саг ва дешаш. 1967 — 1968 шерашка шоллагlа професси 75 саго lомайир. Хlаьта завода массехк шера бола беш йолча къахьегама хьалхарча методий школе укх шера 18 саго лакхъяьй шиш квалификаци.

Дукха инженерно - технически болхлой ба заводе укказа балха боагlача хана цхьанххь а специальность йоацаш хиннa, слесараш, токараш болхаше а халонех ца ахераш заочно техникумаш, институташ йистехьа. Царех ба хlана инженеро - технически болхлой бола ил. Сериков, Анисимов, Хадзиев, Трунов, кхыбараш а.

Заводе хаст-хаста «новаторий Деноаш» хул, цу денощка массанена хьалха латтарий опыт йовз, къахьегама оесарле лакхъяра, материалаш кхояра цахадаш мероприятеш чакхйоах, уж мероприятеш чакхйоахаш дакъа лоац хlара къахьегамхочо, инженерно - технически болхлочо. Уж мероприятеш бахьан долаш 1967 шера — 90 тонни 1968 шера — 54 тонни металл кходе вlаштlехьдаьннад. Хlаьта рационализатораша заводо баь пайда 62,7 эзар сом да. Къаьстта белгалбаьннаб тха рационализатораш ил. Розенталь, Петренко, Компанеев, Мирчев, кхыбараш а.

Дукха гlулакх ду коллективо завода хов тоалара. Хоавара, кеа а гlнахьа а дукха гаьнаш, лизаш дегlад. Завода болхлой хаст-хаста цхьана экскурсешка, чхьарий лувца ух, хlаьта ахкан замалахьа болхлой салаlа йиш йолаш ба Каспийски форда юкъе хьалдаьча завода салаlара шагlа.

1969 шу долалелча дена планал совгlа 150 эзар сома мальха продукци арахийнай заводо. Укх шера шина квартала итогех Республикански Сийлен доска тlа я тха коллектив.

В. И. Ленина аьнна: «вай кховчаргlа коммунистически къахьегама коталонга!». Уж дешаш вахаре кхоачашдеш я тха коллектив.

Завода къахьегамхоша деррига дерга В. И. Ленина юбилея сийна тlаийца декхараш, пятилетка кхоалагlча шера план хадал хьалха кхоачашдара.

А. САРДАЛАШВИЛИ,
Грозненски ремонтни - механически завода директор.

Репортаж

КЪАХЬЕГАМА ТАЛГІЕ

Вай деррига хаьа В. И. Ленин вош 100 шу дуза ди лезда кийчлуш да. Предприятей, колхозий, совхозий коллективаша шерра социалистически яхь йоаржаяьй цу денна къахьегама толамашца вакъадахара.

Из къьйга бlаргагурга Малгlабикерча цхьоалагlча промысла мехкдаьтта доаккхарам болча хиннача. Хlаравар шиш болхь минот хоае, новкъосташта гlо да гlерташ ва.

Ишта хьинаре, барт тайна, шоай декхараш доазош хилараь хьаьнай цар Ленина ордени.

Яхье хьинача промысла къахьегама участкашта юкъе хьалде лелаю Торий Матреня Власоаьнас кулгалдеча бригада Шеча байракхаьма, вымпелаш леляю цар. Цlе угаьох. Ер кхоалагlа бутт ба промысла наряре кара тоаш ЦК байракх йар дlа ца хеча.

Доаъйташ бригада коллективо ше лелача коммунистически къахьегама шера сий. Дlабахача барl бетта 6765 тонн планал совгlа мехкдаьтта даьнниял цар. Из да ерригача промысла вадама совгlа доаккхачоь хlама ца вешаш хийсса ах. 13 геолого-технически мероприяти чакхьъяккхай укказа, скважинашта ремонт шо 60 денгара 110 денга дlахо эчийтай. Ишта болх бу коммунист Крамаренко Петр Михайловича кулгалдеча подземникаше а. Шеча уголоке улла хьиипел цар хьаьхай дукха ха йоацаш.

...Бригада коа гаьнашта кlала доаллача дlакхача гlанда го бе цхьаннега лерг дилла ладувгlаш кувха нах багlа. Уж ба кхьмарга вахта дlа а енна хьабахка операторш. «Къокана» партгрупперга Гардашев Рамзана къьан итт минота совцыйбай ум сеока чакк миштта, ьыккай къхоана бергболча балхах цариц дагавала, эшар фуд хьама.

Дика къахьегаш ба Нозадзе Христофор Георгиевичев, Цапин Василий Яковлевичен кулгалдеча бригадашкара операторош а.

Ткона дейзар укказа дукха ха йоацаш хиннача шоай собранеш цар тlаийца керди декхарош. Цар хьоьх уж шоай хьнар, творчество кхы а айде лерхlаш болга. Ер шу чакхдалалехьа Ленина юбилейна наькъаболхаш планал совгlа доаккха мехкдаьтта дlаккхачадергда кхи 19.400 тоннага.

Малгlабикхахошта йовз цу промысла коллектив. Шаьрха а шиш дош хадаш ба из.

Сурташ тlа: (лаккхехьа) шоллагlча методий участке хьинаре къахьегаш операторош И. Д. НИКОЛЕНКО, Л. П. ЩЕРБАКОВА, Ленински вахте хьалха латташ ба уж.

Х. Г. НОЗАДЗЕ бригада дикагlа бола болхлой (аьрдехьара аттехьа), Х. Г. НОЗАДЗЕ, Х. Г. КОТИКОВ, Т. А. ТКАЛЬ, Н. М. ЧУЛИГИН.

Н. Плиева сурташ.

Еза цIи дагакхоабаш

Сийлаьх - воккхача баьчча В. И. Ленина цlи лелаю тха колхозо. Цудухьа къаьстта бехктокхама да Владимир Ильича 100 шу дизара юбилейна сийленца чакхьдахара хьалхашна латта дехказаш. Шоай тоденлаш кlоаргга теха а тохна ер шу дlадолалуш лакха социалистически декхарош тlаийцар колхозе къахьегамхоша. Колхоза парткомо уж декхарош кхочашдара де дезараш белгалдир. Эггара хьалха коммунисташкара дlаболабир партийни боарас организационни болх.

Чакхдоалаш латт юртбоахама шу. Хlанзвалца баьчча бола кхочаш дег гlоадоехаш я. Сийленца кхочашдаьд къахьегамхоша шоай дош. План 20 центнер йолеш хlара гектара тlера 23 центнер хlа чудена колхозоша. Шу дlадоломчу денаца дена колхоза хьалхе лаьйча цхьогlа коммунист Рустамов Рустам норта латта 1-гlа кхаш лаладу комплексни бригада. План 19.1 центнер йолаш 1054 гектар майдан тlера хlара гектара тlера юкъера лерхlана 27,7 центнер кlа чуийца бригадо. Хlаьта цхьацца йолча моттигашка гектара тlера 30 — 40 центнер чуэцаш хиннад цар из. Тха берrига бехкаш а практикара колхозаш 1-гlча репродукци фунца lоааш дьй цу бригада коллективо. «Кхаш лаладу культура вахта бола коллективо эза цlи лелаш бригада коллектив. Хьалхле лелаю коммуниста Н. Коротких, В. Титова. Дан кормаш 140 — 150 процент кхоачашьяш шабараш уж хlанз.

1968 шера тlаийца хиннача декхарашта итог е еш В. И. Ленин вош 100 шу дизара сийна дукхагlа алат чуэцара, лаьттан дикагlа пайда эцара, кхаш лаладара культура лакхъяра къахьегама ваьтте уттаб колхозой. 1969 шера юкъара хlара гектара тlера 28 центнер, 1970 шера 28,5 центнер алат чуэца декхараш тlаийцад колхоза 1-гlча бригада коллективо. В. И. Ленин вош 100 шу дизара сийна коммунистически къахьега ма бригада яза цlи лелаш къовсам лоаттаба декхар тlаийцад бригада алат леладераш. Шоай болам хьалаца ьнна районе берригача алат леладерашка кхайкарал дьъд цар.

Хlана укх денощка цу бригада коллектива болам хьалаьцаб районна дукхагlа йолча боахамий коллективаша.

Хургболча хьекхьама лерд алле бьнааб колхозой. 850 гектар лаьтта алат дlадо кийчаьд, 300 гектар хаба ьъзай, 400 гектар лаьтта хий диллад. Хlанза а дlадоладенна алат дlадара болхаш.

Ишта кхочашду тха къахьегамхоши юртбоахама продукташ вахамъяха, лаьттана лаоттlа доалде ьына В. И. Ленина ахархошта ьылчашка оттаде декхараш.

Боккха теркам тlабахийта вlаштlехьдаьхаб парткомо къахьегамхоша ун керда политически дешара шера Ленина теоретически тlехьале, цун вахар, къахьегама ниих lомабергбола хьалаш. Цу хьахехь мел эша литература lелашдаьд, хlаьта ишта агитаторам, пропагандисташ шийчабьб.

Халкъа образовани, культура, къахьегамхой быта дешаех лаьца Ленина васкетан кхочашдара мероприятеш а белгальяй оаха. В. И. Ленина 100 шу дизара юбилей укх шера еш латтача 400 моттиг хургйолча культура Цlагlа дезде лаьрхlад. Колхоза четах институташка, техникумашка йийтте гаргга саг деша вагlа. Хlаьта вжараешка дакача беррига лаьоагlа йолха школе - интернат хьалхьеш я. Дукха мероприятеш чакхьъяха лаьрхlад колхоза правлене а парткомо а къахьегамхой бытовой хьалаш тоадара а.

Хlалле шера ш В. И. Ленина 100 шу дузача ден сийна тlаийца декхараш баьчча цlи лелаеш тха боахама къахьегамхоше сийленца кхочашдергдолаш.

Ф. КАТИРОВИЧ,
Наурски районе Ленина цlерагlча колхоза парткома секретарь.

НАХА САКХЕТАМЕ КЪАХЬЕГАРЦА, ЦАР КХОЛЛАМИЙ ТВОРЧЕСТВАЦА ХЬАГУШ ХУЛ ЛЕНИНИЗМАНА, КОММУНИЗМА ГIУЛАКХА ТЕШАМЕ ХИЛАР.

(«Владимир Ильич Ленин ваьча дийнахьа дена 100 шу дизара кийчо ярах» баьчча КПСС Централни Комитета сонам тlара).

Ленина орден лелаерашцара интервью

Вай республике дика вовзаш ва Малгlабикерв хlамига саг—Хадзиев Микаил. Къахьегамо даьккхад мехкдаьттахечух сий.

Микаил — СССР-а Лакхехьарча Совета депутат ва, Ленина ордем къег цун наьъха тlа.

Хlанз № 884 йолча скважинана буруш техаш я цун бригада. Ленин вош бlаь шу дизара кийчо еча укх денощка миштта болх бу цун бригадо, малагlа совгlаташ кийчду из?

Тха корреспондента М. Зангиева цу хьакъехье къамаьл хилар М. Хадзиевца.

— Микаил, хьа бригада [illegible] Ленина юбилей?

Чlоагlа бехктокхане ха я [illegible]. Укх денощка собрани хилар тха бригада из хош дувцаш.

Оаха чlоагlо яьй буруш техача хlара бетта цхьаццен ахи план кхоачашье. Цу гlулакха отталь мероприятеш я я.

3.500 метр проектни кlоаргал йолаш я хlанз оаха буруш тоха скважина. 2.760 метр кlоаргденнад буруш хlапалле.

— Малагlча торонех пайда эца лоргl оаш?

Болх ца беш цхьанха минот ца йоал гlерт тха. Хьахбу хlаране бехктокхам. Тха а чlоагlо хьа къахьегама дисциплина, хlара ненна лоам а бол дlатайтаргда.

Къаьстта теркам тlабохийт бола творчески къахьегара. Тхона юкъе дукха ба хlамаи хьеса де, уйла е, производствана нийса барбола хlама дика хоаш бола нах. Царех цхьаьккха алхарш мел лов.

Уж ба оашт йола буруддеттараш Рафькин Василий, Гриценко Георгий, цар гlончаш Сурхаханов Иван, Буурхиев Мударбек, Олигов Султан.

Бригадана дукха пайда боалла а оаха деккхал дош а я коммуниста Захаров Василий Андреевича енна рационализаторски предложени.

— Микаил, дукха гlулакхаш да la ла хиза, дукхьаш хьай [illegible] балхах дог лоа la [illegible]?

Кхет со хьо вай гlертачох. Вицлац со депутата декхарех а. СССР-а Лакхехьарча Совета депутат хиларца дукха чоалхане декхараш уйтт сона хьалхашка. Масала, тха, Малгlабикерча мехкдаьттахой, болх чlоагlа юхабетт цхьан гlулакхо. Ши контора вlашагlтохарга хьежжа чоалхане проблемаш а хьалхашка уйтт тхона.

Дукха кховчамбоацараш нийсду хlара, денна, уж дlалаьхаш дукха гlулакхаш да деза депутата.

Ленина орден лелаерашцара интервью

Тхьаь пхийтта шу хьалха «Грознефтеразведка» яхача тресте балха эттав Тилюпо Владимир Андреевич. Цу хана деза боккха творчески никъ хьабенаб цо — баьллочулгара «Грознефть» объединене керттерча геологагa кхаччалца. 1930 шера Грознера мехкдаьтта института промыслови факультет яьккхачул тlехьагlа дукха балхаш даьй Нохч-Гlалгlайчен лоамаш чlоанаш техкаш. Дамий lомаеш хинная Къулбаседа Кавказе мехкдаьттен гаьй йоалла моттигаш, дукха керда мехкдаьтта доалха майдаш хьайийлай.

Дика нах баьб дайхене Василий Андреевича дукхахча шерашка хьийгача къих: Ленина орден, Къахьегама Шеча Байракха ши орден, «Паччахьалкхен премешн лауреат» яха цlи сийнай цунна.

Укх денощка тха корреспондент хилар из волча.

Шийна лаччадьелкхен эггара доккхагlа дола совгlат—Ленина орден схьача ханах лаьца дувцар дийхар цо цунгара.

— Тхьо шу гаргга ха дьнаьй цу хана деза, — дьаьр Василий Андреевича. — Фашистски гlалахаша доккха зе дир вай мехкдаьтта промышленноста. Сийлахь боккха Даьй-мехка тlом чакхбьъначул тlехьагlа вай мехка чlоагlа мехкдаьтта продукташ эшар. Цудухьа бехктокхаме декхараш хьалхашка эттар тхона—геологашта. Дийнахь а буса а дика геологически партешца техкаш деш лелар ея. Эггара тlехьа тха дика ва а ьолар.

1949 шера Грозне Ташкала яхача моттиге дукха мехкдаьттен гаьн йоаллалга гучадаьккхар оаха. Цига оа баьча балдах дика нах бар дайхено. Ленин ордем елаo сона.

Малагlча да хlанз la хьайна хьахазашна уттаду декхараш?

Эзо ха я хlаьхаргьар: гаргаре денна дерригача дунен прогрессивни адамлеи баьчча В. И. Ленин вош 100 шу дизар дездергдола ди. Сайна хьалхашка оттаде кхы керда декхараш за со. В. И. Ленина мехкдаьтта промышленность дегlайоалае ьына шиш хана хьалхашка оттадаь декхар шоражаиладац. Цудухьа аз сай беррига низ, говааь тlайохийт керда мехкдаьтта торонаш гучахlра, сай дукхайча шерашка lоаль балха опыт, знанеш къонабнашта lаллара.

Кхоахтаьвен эггалагlа шу дlадоладенналале а шиш болх бутарбарех вай Василий Андреевич. Из эггара чlоагlагlе кхехкача тул цун теркам. Цунна дика хов лаьттан къайленаш дикагlа гучалхара буруш миччахьа техача баьхьа хургла.

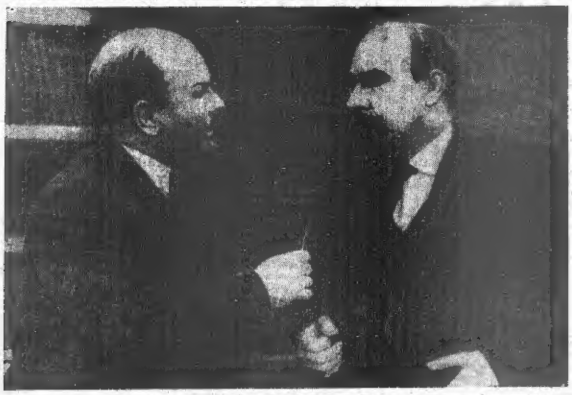

«Ленин вахар хьоьшалгIа». Из цIи йолаш я Грозненски телевиденин студе оттель телевизионни спектакль. Сценарин автор — Сафин Зинаон, хIьлта оттамын режиссер Н. Золотарова я.

В. И. Ленинан роль ловзуш РСФСР-н заслуженни артиста В. И. Огнебина (вьдаахьанар). Луначарскин роль — РСФСР-н а Латвийски ССР-н а заслуженни артиста Г. А. Гандиан.

* * *

Нохч-ГIалгIайн [illegible] ансамбле концертни [illegible] керла программица республика [illegible] Зрителей [illegible] «Мехкарий [illegible]» (аьттехьара сурта тIе).

Д. ВАСИЛЕНКО,
суртан.

Тха интервью

БАЬЧЧАН ВОЗАЛ КХАЙКАЕШ

Мишта кийча ю оцу сийлахь-воккха баьчча В. И. Ленин вина 100 шу дизаре нехьадехаш, хьаттар тха корреспондента Нохч-ГIалгIайчен цхьайолча творчески организацей кулгалхошка. Лехахьа вахе кепатех цао дийцан.

НОХЧ - ГIАЛГIАЙ ПИСАТЕЛИЙ СОЮЗА ПРАВЛЕНИ ПРЕДСЕДАТЕЛЬ Р. С. АХМАТОВА:

Дерригa адамаш Ленински къахьегама вахте а этта. Даьхенча доккхий совгIаташ кийчдеш боьхкача хана республика писателаша а доккхий гIулакхаш карагIдуьл. Шоай баьччах санаш дола дош мелла кIоарга чулоацам болаш, хоза аьннадале а дог IаьIаш хIаране кхы а хозагIдар ца лехача.

Баьчча вахар а цун сийдола гIулакхаш а дувцаш ая Нохч-ГIалгIайчен беррига поэтий произведенеш юкъе а йолаш «Ленинах дола дош» яха 1969-ча шера арахеца кийчдеш дола сборник.

Цу шера Москве арадаргда Ленина кхоллача парте кулгал а деш Советски Iаьдала шераш Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоштa Iилмане, технике, промышленностех юртбоахамех карагIдьнар-аш дувцаш дола Мальсагов Шумсаха Ахьмада книжка. Цу темаца хетаь тайп-тайпара очеркаш, дувцараш, повесташ кийчъеш ба Саидов Билал, Веков Ахьмад, Муслев Махьмад, кхыбараш.

Эрсий меттала да укх шера кепа а теха арахеца лерхIа Ахматова Раисий стихай сборник, хIьлта Яндиев Жамалдина а, керлача стихай сборник арадаргда (гIалгIай меттала). Юбилея совгIата лерхIа я писатела Ведижев Ахьмада «ГIапур—турпалхочун вIархо» яха цаий керда повесть. Из центральни книжни издательства кепатеха арахецаргьа.

ХIанзарча юрта вахар къастга хьаповзийташ да Нохч-ГIалгIай книжни издательства арахеца кийчдеш дола Чахкиев СаIида «ШоллагIча дийнахь IуIрийна» яха керда книжка. Дукха хи йоалле дошараш кхоачаргда керда вахар хьакхолаш ловмарола баь хала иккъ бувцаш дола «БIаьшерений бовдонашкара» яха Базоркин Идриса керда роман.

Къьестта йоккха терко ю «Лоамия Iуйре,» «Орга» яхаш республике арадуьлача альманахий редколлегеша баьчча юбилейна хетаю произведенеш харжара. «В. И. Ленин вав 100 шу дизара» аьнача рубрика «Iала кепаетаргьа уж уIаяд деша йIа.

Дукха дувца йиш я Нохч-ГIалгIайчен писателаша шоай везача баьччаве хетаеча произведенех. Уж шьеш хилараш совгIа республика къахьегамхошца вIашагIдеттаьлуш Ленина вахарах цун сийлахьча гIулакхех дувц цар, ледашарий конференцеш чакхйоах.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ХУДОЖНИКИЙ СОЮЗА ПРАВЛЕНИ ПРЕДСЕДАТЕЛА ЗАМЕСТИТЕЛЬ О. М. МИШИН:

ХIара художника мастерске лIачуваьлча цхьаккха хеттар ца дича а хоуш да В. И. Ленина юбилейна цхьанна совгIат кийчдеш уж болга. Цхьаболчар хIанз а белгалъяьна шо-шоай произведений хургйола цIераш, цхьабакъ да цун вахар, сийлахь гIулакхаш дувцаш я уж ерригаш я. Царех да, масала, живописаша Асухалов Iайдо (Ленински гIулакхаш), Слободкин Андрея («Даим хилкъаца»), Латышев Николай («Дуккаеза образ»), Шамурзаев Шамала («Нохч-ГIалгIайчен революцие тема») яхаш хургдола сурташ.

Долакха-Юрта хиннача граждански тIема дакъашхочун Дударов Берса портрет кийчдеш ва живописец Григорьянц Арнольд.

Нохч-ГIалгIайчен вахаре В. И. Ленина сийлахь гIулакхаш хьагойташ хургьа графика Глушков Васкле кийчъе лаьрхIа графически произведенеш. ХIьлта театральни художник а график а волча Белов Александра плана юкъе и «Красный молот» яхача темах йола гравюраш, «Кремлевски куранташ» «Революцие цIергаIа» яхача темех дола театральни эскизаш.

В. И. Ленина халкъанара безам хьахьоккаш хургда «Ленин ловзарошца къамаьл деш» яха Гайлукова Еленай картина.

Дукха да живописца Мишин Олега баьчча юбилейна хетадаь кхоачашде лерхIараш. Масала, укх тайпара картинаш: «20-ча шерашкера романтикаш», «Назлоамиров», «ТIом болебалалеьа», цул совгIа социалистически къахьегама турпалхочун Амитов Амурзака портрет а дуьларгда. Скульптора Маляков Васила дукъача произведенешка хьажа йиш хургьа. «Ленински гвардиь» яхача серена юкъедоагIа граждански тIема турпалхой Шерипов Асланбека, Ахриев ГIапура, Гикало Николая портреташ.

Дукха да къокача живописта Раздиев Османа кхоачашде лерхIараш. «А. Шерипови Н. Гикалок вокхий ЦIена Эскара хьалхашка», «Комсомолкай», «Вайнахча мехкарий» яхаш да цуя хургдола картинаш.

Тайп-тайпара произведенеш кхолларгьа скульпторашa Мамилов Руслана, БекичевгIар Иванов Юрси, графика Чубаров Османа, кхыдар.

КОМПОЗИТОР ВЕКСУЛТАНОВ IУМАР:

Сийлахь-воккха баьчча — В. И. Ленина юбилейна хетаю аз Музаев Нурдина стихаех язьеш йола хорически оратори. В. И. Ленина васкеташ — вахара юкъе. Из ораторе керттера идея. Дукха исполнителаш юкъе а озаш хургьа оратори. Масала, хор, чтец, солистни, симфонически оркестр.

ВорхI дакъах я оратори. «Хинера» яхача хьалхарча дакъа тIа дувц вай халкъа халача вахарах, паччахьа Iаьдало пуина тIаловтальча Iазапах, «Бирса шераш», «Лоамашкара Iуйре», «ДегIаьча, са мокхь», «Мукъа лаьтта», «Халкъан бала», «Ленин вийца ва» яхаш да вож ялх дакъе.

Революце бахьан бокъо а йьнча коза даха Iолайшача, хIанз сийлахь-воккхача Ленина васкеташ кхоачашдеш коммунизм хьалъеча вай республика халкъа вахар дувцаш я из оратори. ХIанзьа йен дакъа кийча да. ХIьлта со шу чакхдоалаш во йистениха а лерхI аз.

«Ленин—баьччеи Iилмахои»

Миштта яхаш я В. И. Ленина 100 шу дизара хетаь А. П. Чехова цIерагIча республикански библиотека болхлоша кийчъяь йоккха книжни выставка.

Дукхе сакъердамеи материалаш локъьай библиотека болхлоша из выставка вIаштIехьйоаккхаш. Терко тIаозаш я хьокха оттаь Владимир Ильича тайп-тайпара сочиненеш, цун произведеней къаьст-къаьстача изданей сборникаш, Царех цхьадараш нохчийи гIалгIайи меттала яьха я.

ХIанзле цу выставкага хьежа баьшнаб аларш лах. Яьст-къаста аргайоахаш, В. И. Ленинах йолча кердача материалаща шерьергьа из выставка.

З. МУСАЕВА,
библиотека болхло.

Хаоттам

26 сентябра дийнахьа а бус а хуцалуш моркаш я йолаш, йочан а бощаш ха хургьа. Мух бийсанна къьгIа хургIа, дийнахьа малхбоалехьара бааранга а кхоаш хьакхоргIа. Температура: республика гIелла бийсанна — 11—16, дийнахьа—25—30 градус, Грозне бийсанна — 12—14, дийнахьа—27—29 градус йолаш.

27—28 сентябра хуцалуш моркаш хургьа. 28 сентябра лаьаца догIаш делхаргда, ди къунлъа а мог. Мух цхьа бесса бощаш, лоьцIе хьакхоргIа.

Метеостанци.

ЗАМАНЦА ГIА БОАХАШ

Кхалсаг. Тха наме, йиша, сесаг. Вахар хоздеш, тахачарча хакаца гIа боаш кьайоагIа хьо. Хьалха, паччахьа замах мала тешаргвар хьох Iилмахо, инженер, лор, общественни деятель хургьа яьлча. Бакъда, вай сийлахь - воккхача баьчча В. И. Ленина, цо хьахкаллача Коммунистически парте хьабийлар хьона ираза сийрда никъ.

Маlача накаца нийса культурен экономикен хьалъеча хьинаре дакъа лоацаш ба тха Наьсарен района кхалнах. Тайп-тайпарча доакъошка къахьегача сайна боазача цхьаболча кхалнехаи дувца белам ба са.

КОМСОМОЛЬСКИ ОРГАНИЗАЦЕ СЕКРЕТАРЬ

Наьсарен трикотажни фабрика комсомольски организаци районе эгтара къоначараш я. Фабрика болх бе йолаенна дукха ха яц. Цудухьа комсомольски организаце секретара Дзейтова Лидайна атта дац. Хоаш мадий юкъьаенна дIадоладеш дола гIулакх атта ца хулилга.

ХIанз истоя тIа тайп-тайпарча дешай уйла еш эгIа Лида. Комсомола кабинете ер я ьхьна мебель яц. Бакъда, цунах сагот деш яц из.

— Мебель-м хургьар, — йоах цо, — сона дагабоахкараш нах ба. Цар новкъосталца мара миштта вIаштIехьдаргда са болх тоабе Тха фабрике 70 комсомолец ва. царех моллагIа кийча хул шийна тIадилла гIулакх кхоачашде.

ДукхагIола комсомольцаш къахьегаш ба фабрика керттерча шоейни цехе. Цеке йиъ бригада я. Цар шоайла къовсам лоаттабу «ВЛКСМ 50 шу» яха цIи яккха. Ленински комсомола юбилей гIаихоачаш из сийлен цIи лургьа толашагIйолча бригадана.

Шоейни цехе со кхаьчача цига кIьлта йолаенкар комсомольско-кагирхой собрани. Цун повестка тIа латтар яха дош: «ВЛКСМ 50 шу дизара сийна доккхагIа дола лекхараш тIаэцара хьакъехьа».

Сатийне яр цехе Дзейтова Лидас социалистически декхарий пункташ Iоешача хана. Кагий нахи мехкарийи уйла еш бар: тIехьагIа шийбала безаргбий-тешдения дош кхоачаш ца дойя.

Дош дувцаро хьахьекхар из миштта нийслургдоацилга. Шоай новкъостий цIeрагIа къамаьлаз лаьча комсомолкаша Измаилова Зинас, Султыгова Раис, Ханиева Дугурхана тешам белар шоай дош чIоагIа хургхиларах.

Цул совгIа собрание хилар фабрике художествен самодеятельность вIашагIйоллараx лаьца къамаьл а. Гулбеннараша лаьрхIар из йоашаш культурин салаIар вIаштIехьдаккха йиш хургйоацилга. Собрани чакхъьинначул тIехьагIа комсомольцаша шоай секретарана Дзейтова Лидайна дийцар шоай вахарах лаьца тайп-тайпара дешаш.

Кагирхой дIа-хьа къасташ гучадаьлар СурхотIара мехкарий автобусах тийна хилар. — ШIабаха машин яхар.

ЦIанха араьнина Лида иза чуяхар шиъ кабинете. АТХ телефон етташ дикка ха яьккхар цо. Мехкарий машина тIа хоашалца дIаккхазар из. Цига кхийтар со дика организатор хилар совгIа Дзейтова Лида дика новкъост а йолгах.

ПОЭТЕССА

Гамботова Лемма ях Вайни кхача юрта. Хала да цига кхача. Бакъда «Ленина никъ» яхача газета редакце вIашагIйоллача литобъединение заседанеш тIехьа ца йоалаш, хан-хеннахьа ут из. Даим керда стихаш хул Лидайца. Уж каст-каста кепатт районни газета тIа, республикански колхозаш тIа: «Сердало» газета тIа, «Лоамиа Iуйре» яхача алманаха тIа. Хетачох, поэмаша вохаш хилла стихаш ца язъеш Iе атта дац; гIазае ерригь позам я: къамара гIалаш, цIена къастащ, кура поэмаш. Уж кастадеш я Лемма. Цун стихаш гIах дика я аре йиш ая. Бакъда, нефтяникаш — поэта — йолаш я уж. ХIьлта опыт цIий ханнахьа хургьа.

Вайнаха Ламма йоа хьехарие санна. Хетаду сона: из дикадар-ла беррига хьехархоша стихаш язьаш кийча. Хьехархо поэт хила веза.

[illegible]

Районни культура ЦIагIа торжественни сайре я. Цига безбу производстве хьалха латтараш. Царох цаI я — «Электроинструмент» яхача завода слесарь-сборщик Муталиева Тамара. Гулбенначар чIоагIа тIоараш а деттаж цунна лу преми — доза радиола.

...Тамара болх беш йолча цехе дукха аьзаш да, массанахьа цIена, сапаргIата я. Хоалу укхаза, «производства эстетика» заьсса дешаш доацилга.

«Эггара хьалха заводе болх бе ера со цхи шу хьалха. — лув Муталиевас, — юкъьанца атта дацар, эгтара хьалха аз Iомайир обмотчица говзал. Къона завод дегIайоагIаш, дегIайоагIар са знанеш а. ХIанз аз кхоачашду чоалхане балхаш.

Из миштта да. Тамарий болх чоалхане а безаткхамe а ба. Сборочни цех завода юкъ я. Укхаза кхоач массайолча цехашкара йолгIаш йола продукци. Сборкера ерригa операцеш карaерзаяь Тамарас. Цудухьа эшача хана кийча хул из цхий новкъосташта гIо де.

— Ха мукъа йолча хана фу деш хул хьо? — хетт аз Тамарийга.

— Са ер я аьнна мукъа ха хилац. Болх чакхбаьначул тIехьагIа заводской профтехучилищe вIашагIьехкача курсашка ух со.

Муталиева коммунистически къахьегама ударник я. Ший сменни заданеш кхоачашъю из 180—150 процент. Массехказа цунна тийнцей Сийлен грамоташ, тайп-тайпара совгIаташ. В. И. Ленин вачча дийнахь дена 100 шу дувача денна сийленца цакъанхара цеха коллектива йоаржалча ялье керте латт гIалгIай йоI — Муталиева Тамара.

МЕДСЕСТРА

«Скори помоща» диспетчера Льянова Фатимас хьалъекхар согга больнице яхача телеграмма. Цу тIа хули: «Аз чIоагIе баркал оал Р. Богатыревайна. Цул дешоча кулгаша лечара кIалхара ваьккхар со. А. Илларионов».

— Хоавхетий ераш сенна телеграммаш ухаш хилча?

— Из бакъда, — аьлар Фатимас.

...«Скорая помощь» яхача станце воалаяир хала уназо. Из вар Наьсаре хьоашалгIа вейа грозненец А. Илларионов. ЧIоагIа кала вар из — мер чура цIий ухар. Медсестра Богатырева Радимхан, пакъ миилота дIаэлавзар дамогаш волча сага юкъра. Массехк дийн-бийсех даькхар цо Илларионов валарах кIалхара воаккхаш.

Дог гIоздоал уккацIеко лоревш Богатырева Радимхан санна дега йIохаах йола нах латташ хилча!

Г. ГАГИЕВ.

г. Назрань.

«Космосе керда гIорбаьнна толам баьккхаб Советски Союзо»

«ЗОНД-5» ЯХА СОВЕТСКИ АВТОМАТИЧЕСКИ СТАНЦИ ТОЛАМЦА СИГАЛЪЯХА ЯРАХ ЛОАЗОЛ ДЕХЬА ДУВЦАРАШ.

Космически аре карaерзаьрa гIулакха советски Iилманен техниканен керда карагIдаьннача тIехдаьнача доккхача хIамо — «Зонд-5» яха автоматически станци Лаьтта — Бутт-Лаьтта яхача трассе гIолла толаме иккъ а баь юхаяре цу сахьате чIоагIа уйла тIаозар дуккн тайп-тайпарча мехкашка.

БЕРЛИН. ТIагIоала яь «Молния» аьнна белгало а йолаш АДН агентства хьахкайкадир «Зонд-5» яха советски автоматически космически станци Лаьттан тIа толамца юхаярах бола ТАСС-а хоам.

Цул тIехьагIа АДН агентство «Зонд-5» наькъа втогех ТАСС-о ма барра баь хоам цхьа санна чуккхааз а хьахкайкадир миттa ГДР радио чун телевиденея гIолла а.

ЛОНДОН. «Зонд-5» яха советски автоматически космически станци лаьттовиа Iоiоссаро дикка лаяхьо Бутт американцаштачул дукхха а хьалхагIа ерсашта гаргара боваргхилара торо, хьахкхайкадир тахан англиски Джодрелл-Бэнка радиообсерватора директора профессора Бернард Ловелла. «Сона хетачох, — аьлар профессора, — из геттара дика карагIдаьнна хIама да».

«Зонд-5» яха советски автоматически космически станци, Бетта гонахьа го а баьккха, Лаьттан тIа юхаяро «къаьста хьахьоах кемо беча наькъага хьежа а цунна ностем теда а геттара дика хоаш эрсий хилар», хьахкхайкадир тахан британски планеташта юкъерча общества вихаль. Индийски океана районе шийна белгальъьча моттиге толамца кIаьдда Iо а кхийна, аьлар цо, советски автоматически станце тоххашехьа а юккъе тIа техай».

ПРАГА. ТIехьаьнна космически эксперимент сацна лоархI укхазарча Iилман гIоазарашка ворхI дени ворхI буси иккъ а баь «Зонд-5» яха советски автоматически космически станци шийна белгалъьччa районе нaьрша Iойссар.

Центральни радиос хьахкхайкабир, из эксперимент чакхъьларах ма барра хиина хоам, наькъа яхара программа йиза чакх а йоаккхаш — Бетта гонахьа гобаккхар, Бетта районе космически арена Iилман тоххамаш дар, моллагIча космически сухалца станци Лаьттан тIа юхаяр, шийна белгальъьча районе кIаьдда Iохар.

Цу хана радиокомментатораша белгалдоахар, хьалхагIа ахийтача американски советски станцех цхьаккха ца яхача тайпара Бетта тIехенна гарга а яха, цун гуш йоаначa сагIенна советски станце гобаьккха хилар.

БОНН. Бохумски обсерваторe директора Гайнц Каминске, «Зонд-5» яха советски автоматически космически станци сигальяхкийтарах а Iаьттан тIа юхаярах а из дувцаш, хьахкхайкадир тахан: «Бувца ца хетача тайпара миттa бокха толам баьккха Советски Союза Беттага кхачара гIулакх эгтара хьалхагIа волало йоаккхаргIолча наькъа тIа латт».

НЬЮ-ЙОРК. Советски Союзера «космически кердадар» тахан укхаза радион телевиденини передачашка эгтара керттердар да. «Космосе керда гIорбаьнна толам баьккхаб Советски Союзо, «Космически аре тахкарга бода иккъ эгтара хьалха билар юха а Советски Союз я» — цу тайпарча дешашца боаш нью-йоркски газеташа, радиос, телевидене «Зонд-5» яха советски автоматически космически станци толамца Лаьттан тIа юхаярах хиина ТАСС хоам.

Советски космически станце кIирана иккъ бар, Бетта гонахьа гобаккхар, цун иккъ белгальъьча моттиге толамца чакхбалар ВIашагIкхийттача Штаташкарча Iилмахошех специалисташех. Ассошийтед Пресса агентства Iилман корреспондента тахан белгал ма даккхара, «Бетта тIа вахийта саг хийчара хакъе баьккха тIехбаьнна лоархIаме гIа» санна лоархI.

ПАРИЖ. «Космически станци, Беттага кхачачулх цунна гонахьа гобаьккхачули тIехьагIа, Лаьттан тIа юхайоагIилага вIаштIехьдаккхарца Советски Союзо хьагойтай керда сийлахь-йоккха космически премьера, Бетта тIа саг вахийтара хьалхара этап, «Франс Пресса агентства миттa боаш космически аре карaерзаечa советски Iилмахоштa карагIдаьнна керда тIехбаьнна бокха толам.

«Зонд-5» яха станци толаме иккъ баь аларах Москвера хиина хоам» «Молния» аьнна белгале тIа а йолаш хьахкайкабир Франс Пресса агентства. Цул тIехьагIа тенетайпии лента тIа шерре йоаншаш яр из события. Советски Iилманен техниканен керда карагIдаьннача тIехдаьнна доккхача хIамах йола информаци цу сахьате иккъейяхьар французски радион телевиденен арадоахача тIехьарча кердадараштa.

Берригача Iилман комментатораша белгалдоах, Советски Союзо космически аре карaераечa планагIа лелаш хилац.

ВАШИНГТОН. Столични газеташа шоай кIиранандийнахьарча номерашкa хоам бир «Зонд-5» яхача советски автоматически станце иккъ толаме чакхбаьнна хиларах.

Дерригачa газеташа белгалдоах, цу экспериментa толамо советски космос техкараштa доккха хIама карагIдаьнна хилара тешал деш хилар. Ветта гонахьа гобаьккхачул тIехьагIа «Зонд-5» яха космически станци маьрша лаьтта Iойссаро хьаьхьокх автоматически лостам телаш дола космически кемаш Лаьттан тIа юхахувла низ кхоачаш Советски Союз хилар, яьду «Вашингтон пост» яхача газета корреспондента.

«Санди стар» яхача газето белгалдоаккх, «Зонд-5» яха космически станци толамца Лаьттан тIа юхахачар бахьан долаш, хьалхагIа Лаьттан искусствени спутникаш тIа уттальча телекамерий новкъосталца хьийIдаьрашша нийсдича, царел дукха а лоархIамегIа дола фотографеш кхоачаргхилар.

БРЮССЕЛЬ. «Космос карaерзавра дакъе шийна кийсса кхы цкъаькха доаца гIулакх» аьлар тахан бельгийски радиос «Зонд-5» яха советски автоматически станци Бетта гонахьа кхастарах а Лаьттан тIа юхаярах а.

Бельгийски радио комментатора аьлар, космически аре карaерзавра дакъе «СССР-а керда карагIдаьннача хIамо тешал ду хьалхашанкa цо цкъаьккха а цхьа гIа баьккха хилара. из я «Бетта тIа саг вахийтара хьалхара этап».

(ТАСС).

22 сентябрь.

«РИЦА» ОКЕАНА ТIА ДОАЛ

ГААГА. (АПН корр.). «Де шелде» яхача компане верфе хи тIа дьалхьаь Советски Союза заказагIа хьахаь «Рица» яха ефрижератор.

Из пекагIа лела, чкъаьрий гIорадур камераш, чкъаьрех хьоар доахен чкъаьрий дьътта доахен установкаш тIалатта фабрика сейнерашта дола кема-матка хила йиш йолаш я.

«1953 шера дена ду оаха кемаш советски заказегIа, — аьлар «Де шелде фирма генеральни директора Ян Хьюнкеса ше АПН корреспондентана къамаьл деш. — Фирма болхлошен специалистащен дококхал ду еррига шоралашка цIи хеза «Лена», «Обь» яхараш кхыйраци санна йола дизелан-электроходаш СССР-ерча експерташа дакъа а лоацаш шоай кулгаинца хьаь хиларах.

Геттара тешамен безаткхамен клиенташ шоаш хилар хьахьекхаь советски организацеша. Белгал ца даьккхача Iелап фирма верфешка СССР-а кемаш хьаьеча дакъа лоацаш бола шун инженераши техникаши санна болча дика хетача специалисташца тхоай гIулакхаш тоссаденна тхоашта дика хеташ хилар.

Пехадера къуайбахьинаьотиенелак м атриштан.

ВИА—ТАСС сурт.

Редактора заместитель
А. А. МЯКИЕВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина урам, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-90; редакторе зам.—3-38-11; бехктокхема секретара—3-34-38; партийни вахаpен, культурен, промышленностен отделий—3-42-30; юрта боахамен письмой отделий—3-42-28.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-90; зам. редактора—3-38-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.
«Грозненский рабочий» издательства типографи Революце проспект, 7/84.
Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.
СФ05239. Заказ № 4063.